

רש"י פרשת נשא

פרק ד

(כב) את ראש בני גרשון גם הם - כמו שצויתך על בני קהת לראות כמה ישב שהגיעו לכלל עבודה¹. (כה) את יריעות המשכן - עשר תחתונות (שבת כח ע"א). ואת אהל מועד - יריעות עזים העשויות לאהל עליו (שם). מכסהו - עורות אילים מאדמים². מסך פתח - וילון המזרחי. (כו) אשר על המשכן - כלומר הקלעים והמסך של חצר הסוככים ומגינים על המשכן, ועל מזבח הנחשת סביב³. ואת כל אשר יעשה להם - כתרגומו ית כל דיתמסר להון לבני גרשון⁴. (כז) על פי אהרן ובניו - ואיזה מהבנים ממונה עליהם, ביד איתמר בן אהרן הכהן⁵. (לב) ויתדתם ומיתריהם - של עמודים שהרי יתדות ומיתרי הקלעים במשא בני גרשון היו, ויתדות ומיתרים היו ליריעות ולקלעים מלמטה שלא תגביהם הרוח. ויתדות ומיתרים היו לעמודים סביב לתלות בהם הקלעים בשפתם העליונה וקלונסאות וקונטסיין, כמו ששנויה במלאכת המשכן⁶. (מז) עבדת עבדה - הוא השיר במצלתים וכנורות שהיא עבודה לעבודה אחרת⁷. ועבודת משא - כמשמעו. (מט) ופקדיו אשר צוה ה' את משה - ואותן הפקודים היו במצוה מבין שלשים שנה ועד בן חמשים שנה⁸.

פרק ה

(ב) צו את בני ישראל וגו' - פרשה זו נאמרה ביום שהוקם המשכן, ושמנה פרשיות נאמרו בו ביום, כדאייתא במסכת גיטין בפרק הניזקין (ס ע"א¹). וישלחו מן המחנה - שלש מחנות היו שם בשעת חנייתן. תוך הקלעים היא מחנה שכינה. חניית הלויים סביב כמו שמפורש בפרשת במדבר סיני היא מחנה לוייה. ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל. הצרוע נשתלח חוץ לכולן, הזב מותר במחנה ישראל ומשולח מן השתים, וטמא לנפש מותר אף בשל לוייה ואינו משולח אלא משל שכינה. וכל זה דרשו רבותינו מן

¹ עי' במדבר רבה (פ"ו סי' א'): ממזר ת"ח קודם לכהן גדול עם הארץ שנאמר יקרה היא מפנינים סברין מימר לפדות להחיות ולכסות הא לשיביה לא אמר רבי אבין אף לשיביה מה טעם יקרה היא מפנינים אפי' מזה שהוא נכנס לפני ולפנים ד"א יקרה היא מפנינים מדבר בקהת וגרשון אע"פ שגרשון בכור ומצינו שבכל מקום חלק הכתוב כבוד לבכור לפי שהיה קהת טוען הארון ששם התורה הקדימו הכתוב לגרשון שבתחלה אמר נשא את ראש בני קהת ואח"כ אומר נשא את ראש בני גרשון וגו' הוי יקרה היא מפנינים מבכור שיצא ראשון ואין פנינים אלא תחלה כמה דתימא (רות ד) וזאת לפנינים בישראל. ועי' שם עוד (סי' ב') ואם לחשך אדם והלא גרשון היה בכור למה הקדים הכתוב לקהת לנשיאת ראש ואחר מנה לגרשון אף אתה אמור לו לפי שקהת היה מטועני הארון ושהוא קודש הקדשים ויצא ממנו אהרן הכהן שהוא קודש הקדשים וגרשון היה קודש לכך הקדימו הכתוב לקהת ומנין את למד שגרשון לא איבד גדולתו לפי שהיה בכור שכן את מוצא כשם שאמור בקהת נשא את ראש בני קהת כך אמור בגרשון נשא את ראש בני גרשון ומהו שאמר הכתוב גם הם שלא תאמר שלכך מנה בני גרשון שניים שהם פחותים מבני קהת לאו אלא כתב גם הם שאף בני גרשון כיוצא בהם של בני קהת אלא שהקדימו הכתוב כאן בשביל כבוד התורה אבל במקומות אחרים הקדים לגרשון תחלה לקהת.

² עי' במדבר רבה (פ"ו סי' ג'): ואת כל אשר יעשה להם ועבדו כל מה שהיה נעשה לכל הכלים יהיו בני גרשון עושים על פי אהרן ובניו תהיה להם וגו' זו היא שאמרו שחלק הקב"ה כבוד לבכור כשם שעבודת בני קהת היתה על פי אהרן ובניו כמה דתימא (במדבר ד) אהרן ובניו יבואו ושמו אותם איש איש וגו' כן עבודת בני גרשון היתה על פי אהרן ובניו אבל בבני מררי לא נאמר בו על פי אהרן

³ עי' מדרש (במדבר רבה פ"ו סי' ג') זאת עבודת משפחות בני הגרשוני וגו' בתחלה שמו אהרן ובניו ומשה עמהם לבני גרשון על עבודתם ועל משאם ועל משמרתם מכאן ואילך עבודתם ומשמרתם היתה ביד איתמר בן אהרן הכהן.

⁴ עי' מדרש (במדבר רבה פ"ו סי' ד') מעמידין העמודין וד' עמודים וד' אדנים שהיו פורסין עליהם מסך שער החצר ויתדותם אלו יתדות המשכן ויתדות החצר של נחושת שהיו נועצים בארץ סביב שלא יפול הרוח לקלעים ומיתריהם לכל כליהם ולכל עבודתם שבהם היו מעמידים הקלעים עם היתדות ובהם אוסרים העמודים והבריחים?

⁵ עי' גמ' ערכין (דף יא ע"א) וכן (במדבר רבה פ"ו סי' י'): אמר רבי יוחנן מהכא לעבוד עבודת עבודה, איזהו עבודה שצריכה עבודה, הוי אומר זו שירה.

⁶ עי' מדרש (במדבר רבה פ"ו סי' יא) מנה משה ואמר פלוני ופלוני ופלוני של בני גרשון ישאו את היריעות פלוני ופלוני ופלוני ישאו את אוהל מועד וכן כל כלי עבודתם משא של בני גרשון היה ממנה להם במנין וכן מנה משה ואמר פלוני ופלוני ופלוני של בני מררי ישאו את הקרשים פלוני ופלוני ופלוני של בני מררי ישאו את

⁷ ז"ל: דאמר רבי לוי שמנה פרשיות נאמרו ביום שהוקם בו המשכן אלו הן פרשת כהנים ופרשת לויים ופרשת טמאים ופרשת שילוח טמאים ופרשת אחרי מות ופרשת שתויי יין ופרשת נרות ופרשת פרה אדומה

רש"י פרשת נשא

המקראות במסכת פסחים⁸. טמא לנפש - דמסאב לטמי נפשא דנשא (לשון אונקלוס), אומר אני שהוא לשון עצמות אדם בלשון ארמי, והרבה יש בב"ר (פע"ח סי' א') אדריינוס שחיק טמיא שחיק עצמות⁹. (ו) למעל מעל בה' - הרי חזר וכתב כאן פרשת גזול ונשבע על שקר¹⁰, היא האמורה בפרשת ויקרא (ה כא) ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו וגו'. ונשנית כאן בשביל שני דברים שנתחדשו בה: האחד, שכתב והתודו, לימד שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עד שיודה בדבר¹¹. והשני, על גזל הגר שהוא נתון לכהנים¹². (ז) את אשמו בראשו - הוא הקרן שנשבע עליו (ב"ק קי ע"א). לאשר אשם לו - למי שנתחייב לו¹³. (ח) ואם אין לאיש גואל - שמת התובע שהשביעו ואין לו יורשים¹⁴. להשיב האשם אליו - כשנמלך זה להתודות על עונו ואמר רבותינו וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים או בן או אח או שאר בשר הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב אלא זה הגרג שמת ואין לו יורשים¹⁵: האשם המושב - זה הקרן והחומש¹⁶: לה' לכהן - קנאו השם ונתנו לכהן שבאותו משמר¹⁷: מלבד איל הכפורים - האמור בוויקרא (ויקרא ה כה) שהוא צריך להביא (ט) וכל תרומה וגו' - אמר רבי ישמעאל וכי תרומה מקריבין לכהן והלא הוא המחזר אחריה לבית הגרנות ומה תלמוד לומר אשר יקריבו לכהן אלו הבכורים שנאמר בהם תביא בית ה' אלהיך (שמות כג ט) ואיני יודע מה יעשה בהם תלמוד לומר לכהן לו יהיה בא הכתוב ולמד על הבכורים שיהיו ניתנין לכהן¹⁸ (י) ואיש את קדשיו לו יהיו - לפי שנאמרו מתנות כהונה ולויה יכול יבואו ויטלום בזרוע תלמוד לומר ואיש את קדשיו לו יהיו מגיד שטובת הנאתן לבעלים ועוד מדרשים הרבה דרשו בו בספרי ומדרש אגדה ואיש את קדשיו לו יהיו מי שמעכב מעשרותיו

⁸ עי' פסחים (סז ע"א) דתניא בדד ישב לבדו ישב שלא יהו טמאין אחרים יושבין עמו יכול יהו זבין וטמאי מתים משתלחין למחנה אחת תלמוד לומר ולא יטמאו את מחניהם ליתן מחנה לזה ומחנה לזה דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר אינו צריך הרי הוא אומר וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש יאמר טמאי מת ואל יאמר טמאי זב ואני אומר טמאי מתים משתלחין זבין לא כל שכן למה נאמר זב ליתן לו מחנה שניה ויאמר זב ואל יאמר מצרוע ואני אומר זבין משתלחין מצרועין לא כל שכן למה נאמר מצרוע ליתן לו מחנה שלישית כשהוא אומר בדד ישב הכתוב נתקו לעשה מאי חומריה דזב

⁹ עי' רש"י ברכות דף נט ע"א ד"ה אובא טמיא - בעל אוב של עצמות שעושה כשוף בעצמות המת, טמיא עצמות, ודומה לו במסכת כלים בית מלא טמיא, ופירש רב האי מלא טמיא בית שהוא מלא עצמות, והביא ראיה על זה מבראשית רבה, דקתני אדריינוס שחיק טמיא דהיינו שחיק עצמות.

¹⁰ עי' מדרש (במדבר רבה פרשה ח פסקה ה) למעול מעל אין מעילה בכל מקום אלא שיקור וכה"א (ד"ה א ה) וימעלו באלהי אבותיהם ואומר (יהושע ז) וימעלו בני ישראל מעל בחרם.

¹¹ עי' ספרי ב: והתודו. למה נאמר לפי שנאמר ויקרא ה והתודה אשר חטא עליה אין לי אלא חטאת שטעונה וידוי אשם מנין ת"ל ואשמה הנפש ההיא והתודו

¹² עי' בבא קמא (קט ע"ב) גזל הגר דקאמר רחמנא נתינה לכהנים היכי משכחת לה אמר רבא הכא במאי עסקינן כשגזל את הגר ונשבע לו ומת הגר והודה לאחר מיתה דבעידנא דאודי קנאו השם ונתנו לכהנים.

¹³ עי' פסחים לא ע"א: תניא רבי נתן אומר מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו שמוציאין מזה ונותנין לזה תלמוד לומר ונתן לאשר אשם לו. @?

¹⁴ עי' בבא קמא דף קט ע"א, דתניא ואם אין לאיש גואל להשיב האשם וכי יש אדם בישראל שאין לו גואלים אלא בגזל הגר הכתוב מדבר הרי שגזל הגר ונשבע לו ושמע שמת הגר והיה מעלה כספו ואשמו לירושלים ופגע באותו הגר וזקפו עליו במלוה ומת זכה הלה במה שבידו דברי רבי יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר אין לו תקנה עד שיוציא גזילו מתחת ידו לרבי יוסי הגלילי לא שנא

¹⁵ עי' ספרי פרשת נשא פסקא ד, ואם אין לאיש גואל. ב"ק קט רבי ישמעאל אומר וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואל. ומה ת"ל ואם אין לאיש גואל. בא הכתוב ולימד על הגזל את הגר ונשבע לו ומת שישלם קרן וחומש לכהנים ואשם למזבח

¹⁶ עי' ספרי פרשת נשא פסקא ד, האשם המושב לה' לכהנים. בכסף הכתוב מדבר. אתה אומר בכסף הכתוב מדבר או אינו מדבר אלא באשם. כשהוא אומר מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו עליו הרי אשם אמור. הא מה תלמוד לומר האשם המושב לה' בכסף הכתוב מדבר:

¹⁷ עי' ספרי שם, לה' לכהן. שם וש"נ קנאו השם ונתנו לכהנים. באנשי משמר הכתוב מדבר או אינו מדבר אלא בכל כהן שירצה. תלמוד לומר מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו עליו. את שמכפרים בו עליו אלו הן אנשי משמר. ב"ק

¹⁸ עי' ספרי פרשת נשא פסקא ה, אשר יקריבו לכהן לו יהיה. רבי ישמעאל אומר וכי תרומה מקריבים לכהן. מה ת"ל אשר יקריבו לכהן. לפי שהוא אומר שמות כג ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך אבל לא שמענו מה יעשה בהם. ת"ל אשר יקריבו לכהן לו יהיה. בא הכתוב ולימד על הביכורים שיהיו נתונים לכהנים: (סליק פסקא):

ואינו נותנן לו יהיו המעשרות סוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשרה שהיתה למודהט לעשות¹⁹ איש אשר יתן לכהן - מתנות הראויות לו²⁰ לו יהיה - ממון הרבה²¹ (יב) איש איש כי תשטה אשתו - מה כתיב למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו אם אתה מעכב מתנות הכהן חייך שתצטרך לבא אצלו להביא לו את הסוטה²². איש איש - ללמדך שמועלת בשתים באיש מלחמה שלמעלה ואישה מלמטה²³. כי תשטה אשתו - שנו רבותינו אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח שטותך דכתיב כי תשטה וכתוב בו נואף אשה חסר לב (משלי ו לב)²⁴ ופשוטו של מקרא כי תשטה - תט מדרכי צניעותל ותחשד בעיניו כמו שטה מעליו ועבור (שם ד טו) אל ישט אל דרכיה לבך (שם ז כה) ומעלה בו מעל - ומהו המעל ושכב אישמ אותה²⁵ (יג) ושכב איש - פרט לקטן ומי שאינו איש²⁶ אתה שכבת זרע - שכבתה פוסלת אותה ואין שכבת אחותה פוסלת אותה כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו²⁷ ונעלם מעיני אישה - פרט לסומא הא אם היה רואה ומעמעם [ומעלים] אין המים בודקין אותה²⁸ ונסתרה - שיעור שתראה לטומאת ביאה²⁹ עד אין בה - הא אם יש בה אפילו עד אחד שאמר נטמאת לא היתה

¹⁹ עי' &, ואיש את קדשיו לו יהיו. למה נאמר לפי שהוא אומר במדבר יח כל תרומת הקודשים אשר יקדישו בני ישראל שומע אני יטלום בזרוע. תלמוד לומר ואיש את קדשיו לו יהיו מגיד שטובת הנאת קדשים לבעליהם. ואיש את קדשיו לו יהיו. הרי שמדד להם בארץ וניתוספו אחרים עליהם. יכול קורא אני עליו ואיש את קדשיו לו יהיו ת"ל ואיש אשר יתן לכהן לו יהיה. או אפילו מדד בקופה ונתוספו אחרים עליהם. קורני עליו ואיש את קדשיו לו יהיו ת"ל ואיש אשר יתן לכהן לו יהיה. ר' יוסי אומר בכורות מט הרי שפדה את בנו בתוך שלשים יום ומת קורא אני עליו איש אשר יתן לכהן לו יהיה תלמוד לומר ואיש את קדשיו לו יהיו. לאחר שלשים יום אין מוצאים מיד כהן וקורא אני עליו איש אשר יתן לכהן לו יהיה: (סליק פיסקא)

²⁰ עי' ו"ר טו ו, שאינו מעושר אמר רשב"ל כתיב (במדבר ה) ואיש את קדשיו לו יהיו מה כתיב בתריה (שם) איש כי תשטה אשתו וכי מה ענין זה לזה אמר הקב"ה אני אמרתי תן מתנתך לכהן ולא עשית כן חייך שאני מצריכך שתביא אשתך אל הכהן שנאמר (שם) והביא האיש את אשתו אל הכהן: עי' ברכות דף סג ע"א, אמר חזקיה בריה דרבי פרנך אמר רבי יוחנן למה נסמכה פרשת סוטה לפרשת תרומות ומעשרות לומר לך כל שיש לו תרומות ומעשרות ואינו נותנן לכהן סוף נצרך לכהן על ידי אשתו שנאמר ואיש את קדשיו לו יהיו וסמך ליה איש איש כי תשטה אשתו וכתוב והביא האיש את אשתו וגו' ולא עוד אלא סוף שנצרך להן שנאמר ואיש את קדשיו לו יהיו אמר רב נחמן בר יצחק ואם נתנן סוף מתעשר שנאמר

²¹ עי' תנחומא נשא פרק ה, איש איש כי תשטה אשתו שנו רבותינו אין המנאפים נואפים עד שתכנס בהם רוח שטות שכן כתיב כי תשטה אשתו הרי למדנו לאשה לאיש מנין שנאמר (משלי ו) נואף אשה חסר לב ד"א אישע' סוטה (דף ג ע"א) שנאמר ויצו משה ויעבירו קול במחנה ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה האמינה תורה עד אחד בסוטה שרגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה ועד אחד מעידה שהיא טמאה אמר ליה רב פפא

²² עי' ספרי פרשת נשא פיסקא ז, ומעלה בו מעל. על דבר ערוה. או על דבר ממון. כשהוא אומר ושכב איש אותה שכבת זרע הרי מעילה על דבר ערוה ולא על דבר ממון. ומעלה בו מעל. אין מעילה בכל מקום אלא שיקור. וכן הוא אומר ד"ה א ה וימעלו באלהי אבותיהם. ואומר יהושע ז וימעלו בני ישראל מעל בחרם. ואומר ד"ה א י וימת שאול במעלו אשר מעל. וכן הוא אומר בעוזה מלך יהודה ד"ה ב כו צא מן המקדש כי מעלת. ואומר ומעלה בו מעל. הא אין מעילה בכל מקום אלא שיקור:

²³ עי' ספרי פרשת נשא פיסקא ז, ושכב איש. להוציא את הקטן שאינו איש:

²⁴ עי' ספרי פרשת נשא פיסקא ז, אותה. ולא את אחותה יבמות צה שהיה בדין אם כשבא איסור הקל על איסור הקלה אסר את אוסרו כשבא איסור חמור על איסור חמורה אינו דין שהוא אוסר את אוסרו. ת"ל אותה ולא את אחותה. אבא חנין אומר משום רבי אליעזר אותה ולא את חמותו. אותה ולא את הערוה. שהיה בדין ומה במקום שאין האוסר אוסר כל ימיו. כשבא איסור הקל על איסור הקלה אסר את אוסרו. מקום שהאוסר אוסר כל ימיו כשבא איסור חמור על איסור חמורה אינו דין שהוא אוסר את אוסרו. ת"ל אותה ולא את חמותו. אותה ולא הערוה:

²⁵ עי' ספרי פרשת נשא פיסקא ז, ונעלם מעיני אישה. להוציא את הסומא. ונעלם מעיני אישה ולא שיהא בעל רואה ומעמעם הא אם ידע בה בעלה אין רשאי להערים עליה ולהשקותה: סוטה

²⁶ עי' ספרי שם, ונסתרה. לא שמענו שיעור סתירה ת"ל ונסתרה והיא נטמאה. שם ד סתירה כדי טומאה כדי להקיף דקל דברי ר' ישמעאל. ר' אליעזר אומר כדי מזיגת הכוס. ר' יהושע אומר כדי לשתותו. בן עזאי אומר כדי לצלות ביצה. רבי עקיבא אומר כדי לגמותה. רבי יהודה בן בתירה אומר כדי לגמות שלשה ביצים זו אחר זו:

רש"י פרשת נשא

שונה²⁷ ועד אין בה - לטומאה אבל יש עדים לסתירה²⁸ נתפשה - נאנסהצ כמו ותפשה ושכב עמה (דברים כב כח)²⁹ (יד) ועבר עליו - ק קודם לסתירה¹ רוח קנאה וקנא - פירשו רבותינו לשון התראה שמתרה בה אל תסתרי עם איש פלוני³⁰ והיא נטמאה או עבר עליו וגו' - כלומר הוא התרה בה ועברה על התראתו ואין ידוער אם נטמאה אם לאו¹ (טו) קמח - שלאש יהא מסלת³¹ שערים - ולא חטים היא עשתה מעשה בהמה וקרבנה מאכל בהמה³² לא יצק עליו שמן - שלא יהא קרבנה מהודר³³ שהשמן קרוי אורת והיא עשתה בחשך³⁴ ולא יתן עליו לבונה - שהאמהות נקראות לבונה שנאמר אל גבעת הלבונה (שה"ש ד ו) והיא פרשה מדרכיהן³⁵ כי מנחת קנאת הוא - הקמח הזה קמח לשון זכר מנחת קנאת - מעוררת עליה שתי קנאות קנאת המקום וקנאת הבעל³⁶ (יז) מים קדשים - שקדשו בכיור¹ לפי שנעשה מנחת מראות הצובאות וזו פרשה מדרכיהן שהיו נבעלות לבעליהן במצרים תחת התפוח וזו קלקלה לאחר תבדק בו³⁷ בכלי חרש - היא השקתה את הנואף יין משובח בכוסות משובחים לפיכך תשתה מים המרים במקדה בזויה של חרש³⁸ (יח) והעמיד הכהן וגו' - והלא כבר נאמר

²⁷ עי' ספרי שם, ונסתרה והיא נטמאה. אין עדים לטומאה אבל יש עדים לסתירה. או אין עדים לטומאה ולא לסתירה. אם אמרת כן אף היא מותרת לבעלה. הא אין עליך לומר בלשון האחרון אלא כלשון הראשון. ונסתרה אין עדים לטומאה אבל יש עדים לסתירה. ו

²⁸ עי' ספרי שם, ועד אין בה. שם ב בשני עדים הכתוב מדבר או אינו מדבר אלא בעד אחד ת"ל דברים יט לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת שאין ת"ל אחד אלא זה בנה אב כל מקום שנאמר עד הרי בכלל שנים עד שיפרוט לך הכתוב אחד: וה

²⁹ עי' ספרי שם, והיא לא נתפשה. יבמות נו וש"נ להוציא את האנוסה.

³⁰ עי' סוטה דף ב ע"א, משנה המקנא לאשתו רבי אליעזר אומר מקנא לה על פי שנים ומשקה על פי עד אחד או ע"פ עצמו רבי יהושע אומר מקנא לה על פי שנים ומשקה ע"פ שנים כיצד מקנא לה אומר לה בפני שנים אל תדברי עם איש פלוני ודברה עמו עדין היא מותרת לביתה ומותרת לאכול בתרומה נכנסה עמו לבית

³¹ עי' ספרי פרשת נשא פיסקא ח, קמח שעורים. למה נאמר שהיה בדין הואיל ומנחת חוטא באה על חטא וזו באה על חטא אם למדתי למנחת חוטא שאינה באה אלא סולת. אף זו לא תבוא אלא סולת תלמוד לומר קמח:

³² עי' ספרי שם, שעורים. למה נאמר שהיה בדין הואיל למנחת חוטא באה על החטא ומנחה זו באה על החטא. אם למדתי למנחת חוטא שאינה באה אלא חטים אף זו לא תביא אלא חטים ת"ל שעורים. סוטה טו א"ר שמעון בן גמליאל הניחו לי סופרים ואומר כמין חומר אבל נראה הוא כשם שמעשיה מעשה בהמה כך קרבנה מאכל בהמה:

³³ עי' במ"ר (ט יג), האיפה לפי שעברה על עשרת הדברות קמח שעורים הנואף האכילתו מעדני עולם לפיכך קרבנה מאכל בהמה לא יצוק עליו שמן ולא יתן עליו לבונה תני אמר ר"ש בדין הוא שתהא מנחת חוטא טעונה שמן ולבונה כדי שלא יהיה חוטא נשכר ומפני מה אינה טעונה שלא יהא קרבנו מהודר ד"א לא

³⁴ עי' שם, יצוק עליו שמן למה שהשמן אורה לעולם שהכתוב קראו יצהר והיא אהבה את האפילה לא יהיה אורה במנחתה ולא יתן עליו לבונה שהלבונה זכרון לאמהות שנא' (שיר ד) אלך לי אל הר המור אלו

³⁵ עי' שם, אורה במנחתה ולא יתן עליו לבונה שהלבונה זכרון לאמהות שנא' (שיר ד) אלך לי אל הר המור אלו אבות העולם ואל גבעת הלבונה אלו האמהות וזו פירשה מדרכיהן לא יהא זכרון בקרבנה שהלבונה קרואה זכרון כי מנחת קנאות היא שתי קנאות היא כשם שקנאה לבעל כך קנאה לבעל כשם שקנאה

³⁶ עי' ספרי פרשת נשא פיסקא ח, בלא תעשה. ומפני מה טעמו של דבר מגיד מנחת קנאות הוא. שתי קנאות. כשם שקנאה לבעל כך קנאה לבעל. כשם שקנאה למטה כך קנאה למעלה: מנחת זכרון. שומע אני זכות וחובה ת"ל מזכרת עי' מדרש תנחומא נשא פרק ב, בסוטה ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו ולמה שני פעמים לפי שהוא מקנא להקב"ה ולבעלה וכן הוא אומר כי מנחת קנאות היא שהן שתי קנאות לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא שהוא נואף ונשבע

³⁷ עי' במ"ר ט יד, ולקח הכהן מים קדושים אין מים קדושים אלא שנתקדשו בכלי ואלו הן מי כיור ולמה היו המים מן הכיור לפי שהכיור לא נעשה אלא מן מראות הנשים שנאמר (שמות לח) ויעש את הכיור נחושת וגו' אותן נשים שאמרו האלהים מעיד עלינו שיצאנו טהורות ממצרים כשבא משה לעשות כיור אמר לו האלהים באותן המראות עשה אותו שלא נעשו לשם זנות והימנו תהיינה בנותיהן נבדקות אם טהורות הם כאמותיהן ד"א אמר האלהים והלא לא נגאלו ישראל ממצרים אלא בזכות המצוה הזאת

³⁸ עי' במ"ר ט טו, בכלי חרש אמר ר"מ היא השקתהו יין משובח בכוסות משובחין לפיכך כהן משקה אותה המים המרים במקדה של חרס ומן העפר מפני מה אמרה תורה הבא עפר לסוטה זכתה יוצא ממנה בן כאברהם

והעמידה לפני ה' אלא מסייעת* היו אותה ממקום למקום כדי ליגעה ותטרף דעתה ותודה³⁹ ופרע - סותר את קליעת שערהא כדי לבזותה מכאן לבנות ישראל שגלוי הראשב גנאי להן⁴⁰ לפני ה' - בשער נקנורג הוא שער העזרה המזרחי דרך כל הנכנסים⁴¹ ונתן על כפיה - ליגעהד אולי תטרף דעתה ותודה ולא ימחה שם המיוחדת על המים⁴² המרים - על שם סופון שהם מרים לה⁴³ המאריים - המחסרים אותה מן העולם⁴⁴ לשון סלון ממאיר (יחזקאל כח כד) ולא יתכן לפרש מים ארורים שהרי קדושים הן ולא ארורים כתב הכתוב אלא מאריים את אחרים ואף אונקלוס לא תרגם ליטייא אלא מלטטיא שמראות קללה בגופה של זו (יט) והשביע אותה וגו' - ומה היא השבועהז אם לא שכב הנקי הא אם שכב חנקי [לא תנקי] שמכלל לאו אתה שומע הן אלא שמצוה לפתוח בדיני נפשות תחלה לזכות⁴⁴ (כ) ואת כי שטית - כי משמשח בלשון אם⁴⁵ (כא) בשבועת האלה - שבועה של קללה יתן ה' אותך לאלה - שיהיו הכל מקללין ביך יבואך כדרך שבא לפלונית⁴⁶ ולשבועה - שיהיו הכל נשבעין ביך לא יארע ליט כדרך שאירע לפלונית וכן הוא אומר והנחתם שמכם לשבועה לבחירי (ישעיה סה טו) שהצדיקים נשבעים בפורענותן של רשעים וכן לענין הברכה ונברכו וגו' (בראשית יב ג) בך יברך ישראל לאמר (בראשית מח כ) את ירכך - בקללה הקדים ירך לבטן לפי שבה התחילה בעבירה תחלה⁴⁷ צבה - כתרנומו נפוחה (כב) לצבות בטן - כמו להצבות בטן זהו שמוש פתח שהלמ"ד נקודה בו וכן לנחותם הדרך (שמות יג כא) לראותכם בדרך אשר תלכו בה (דברים א לג) וכן לנפיל ירך להנפיל ירך שהמים מצבים את הבטן ומפילים את הירך לצבות בטן ולנפיל ירך - בטנו וירכו של בועל או אינו אלא של נבעלת כשהוא אומר את ירכך נופלת ואת בטנך צבה הרי של נבעלת אמור⁴⁸ אמן אמן - קבלת שבועה אמן על האלה אמן על השבועה אמן אם מאיש זה אמן אם מאיש אחר אמן שלא סטייתי ארוסה ונשואה שומרת יבם וכנוסה⁴⁹ (כד) והשקה את האשה - אין זה סדר המעשה שהרי בתחלה מקריב מנחתהכ אלא הכתוב מבשרך שכשישקנה יבואו בה למרים לפי שנאמר בטן וירך

³⁹ עי' ספרי פרשת נשא פיסקא יא, והעמיד הכהן את האשה לפני ה'. מקום שמעמידה בתחילה מעמידה בסוף: ופרע את ראש האשה.

⁴⁰ עי' ספרי פרשת נשא פיסקא יא, ופרע את ראש האשה. כהן נפנה לאחוריה ופורעה כדי לקיים בה מצות פריעה דברי רבי ישמעאל. ד"א כתובות עב לימד על בנות ישראל שהן מכסות ראשיהם. ואף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר שמואל ב יג ותקח תמר אפר על ראשה. סוט
⁴¹ עי' ספרי (נשא פיסקא ט) לפני ה'. שם ז בשערי נקנור. מכאן אמרו פסחים פב ראש המעמד היה מעמיד את הטמאים בשערי נקנור: (סליק פיסקא)

⁴² עי' ספרי פרשת נשא פיסקא יא, ונתן על כפיה. שם יד אבא חנין אומר משום רבי אליעזר כדי לייגעה כדי שתחזור בה. והלא דברים קל וחומר אם כך חס המוקם על עוברי רצונו על אחת כמה וכמה יחוס על עושי רצונו:

⁴³ עי' שם, וביד הכהן יהיו מי המרים. מגיד הכתוב שאין המים נהפכים להיות מרים אלא ביד הכהן. דבר אחר נקראו מרים על שם סופן שממריין את הגוף ומרעדים את העין: (סליק פיסקא):

⁴⁴ עי' במ"ר ט יז, והשביע אותה הכהן וכו' אם לא שכב איש אותך מלמד שפותח לה בזכות ועי' & אותך לאלה ולשבועה בתוך עמך הרי שבועה אמורה. הא מה ת"ל ואמר הכהן לאשה לימדה כהן סדר

שבועה: אם לא שכב איש אותך. מלמד שפותח לה בזכות אומר לה הרבה יין עושה הרבה שחוקעי' סנהדרין (דף לב ע"א) משנה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה שנאמר משפט אחד יהיה לכם מה בין דיני ממונות לדיני נפשות דיני ממונות בשלשה ודיני נפשות בעשרים ושלשה דיני ממונות פותחין בין לזכות בין לחובה ודיני נפשות פותחין ואין פותחין לחובה דיני ממונות מטין על פי אחד בין לזכות בין לחובה ודיני נפשות מטין על פי אחד לזכות ועל פי שנים לחובה דיני ממונות מחזירין בין

⁴⁵ עי' תענית (ט ע"א) כי משמש בארבע לשונות אי דילמא אלא דהא.

⁴⁶ עי' לקמן הערה 57

⁴⁷ עי' במ"ר (ט יח) יהא סופך כסופה של פלונית בתת ה' את ירכך נופלת ואת בטנך צבה תני הרי הוא אומר בסוטה בתת ה' את ירכך נופלת ואת בטנך צבה ממקום שהתחילה בעבירה משם התחילה הפורענות ירך התחילה בעבירה ואח"כ בטן לפיכך תתקלל הירך תחלה ואחר כך בטן ושאר הגוף לא פלט שנאמר והיתה האשה לאלה בקרב עמה וכן את מוצא באנשי דור המבול אדם התחיל בעבירה תחלה שנאמר

⁴⁸ עי' ספרי נשא טו, לצבות בטן ולנפול ירך זה בטנו ויריכו של בועל הא מה ת"ל לצבות מגיד הכתוב כשם שהפורענות פוקדתה כך הפורענות פוקדתו. והלא דברים ק"ו אם מדת פורענות ממועטת המביא תקלה לחבירו הרי הוא כיוצא בו ק"ו למדת הטובה מרובה:

⁴⁹ עי' ספרי שם, ואמרה האשה אמן אמן. שם יח אמן שלא נטמאתי. אמן שלא אטמא דברי רבי מאיר. ואין חכמים מודים בדבר. אלא אמן שלא נטמאתי ואם נטמאתי יבאו לה. אמן עם איש זה אמן עם איש אחר. אמן אם ארוסה. אמן אם נשואה. אמן אם שומרת יבם אמן אם משנתייבמתי. זה הכלל כל שתיבעל ותהא אסורה לו על אותה השעה הוא מתנה עמה. הואיל ונאמרו שבועות בתורה סתם ופרט באחת מהם שאינו אלא באלה ובשבועה. כך פורטני בכל שבוע

מנייך לשאר כל הגוף תלמוד לומר ובאו בה בכולה אם כן מה תלמוד לומר בטן וירך לפי שהן התחילו בעבירה תחילה לפיכך התחילה מהן הפורענות⁵⁰ למרים - להיות לה רעים ומרים (כה) והניף - מוליך ומביא מעלה ומוריד⁵¹ ואף היא מניפה עמו שידה למעלה מידו של כהן⁵² והקריב אתה - זו היא הגשתה בקרן דרומית מערבית של מזבחה קודם קמיצה כשאר מנחות⁵³ (כו) אזכרתה - הוא הקומץ שעל ידי הקטרתו המנחה באה לזכרון לגבוה⁵⁴ (כז) והשקה את המים - לרבות שאם אמרה איני שותהפ לאחר שנמחקה מגלהצ מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחא אלא אם כן אמרה טמאה אני⁵⁵ וצבתה בטנה וגו' - אף על פי שבקללה הזכיר ירך תחילה המים אין בודקין אלא דרך כניסתן בה⁵⁶ והיתה האשה לאלה - כמו שפירשתי שיהור הכל אלין בה⁵⁷ בקרב עמה - הפרש יש בין אדם המתנוול במקום שניכרש לאדם המתנוול במקום שאינו ניכר⁵⁸ (כח) ואם לא נטמאה האשה - בסתירה זו⁵⁹ וטהרה היא - ממקום אחר⁶⁰ ונקתה - ממים המאריים ולא עודא אלא ונזרעה זרע אם היתה יולדת בצער תלד בריוח אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים⁵⁹ (ל) או איש - כמו או נודע (שמות כא

⁵⁰ עי' ספרי נשא יח, והשקה את המים עד וצבתה בטנה ונפלה ירכה. אין לי אלא בטנה וירכה שאר איבריה מנין תלמוד לומר ובאו בה. אני אקרא ובאו בה מה תלמוד לומר וצבתה בטנה ונפלה ירכה סוטה ח אבר שהתחיל בעבירה ממנו יתחיל הפורענות. כיוצא בו אתה אומר בראשית ז וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם ועד בהמה מי שהתחיל בעבירה ממנו התחיל הפורענות. כיוצא בו אתה אומר שם יט

⁵¹ עי' ספרי נשא יז, והניף את המנחה. מוליך ומביא. מעלה ומוריד מניין שנאמר שמות כט אשר הונף ואשר הורם. מקיש הרמה לתנופה מה תנופה מוליך ומביא אף הרמה כן. ומה הרמה מעלה ומוריד אף תנופה מעלה ומוריד. מכאן אמרו מצות תנופה מוליך ומביא מעלה ומוריד זה היא מצות תנופה:

⁵² עי' במ"ר ט כב, ולקח הכהן מיד האשה ולא מיד שלוחה מיד האשה א"ל רבי אליעזר לר' יאשיה מנין למנחת סוטה שטעונה תנופה בבעלים א"ל אתיא יד יד משלמים כתיב הכא ולקח הכהן מיד האשה וכתב התם (ויקרא ז) ידיו תביאנה את אישי ה' מה כאן כהן אף להלן כהן ומה להלן בעלים אף כאן בעלים הא כיצד מניח ידו תחת ידי הבעלים ומניף את מנחת הקנאות מגיד שמביאה מנחה אחת לשם שתי קנאות והניף את המנחה לפני ה' במזרח שבכל מקום שנא' לפני ה' הוא במזרח עד שיפרוט לך הכתוב והקריב אותה אל המזבח לימד על מנחת סוטה שטעונה תנופה והגשה:

⁵³ עי' זבחים סג ע"א, סלקא דעתך אמינא הואיל וכתב והגישה אל המזבח והרים ממנו בקומצו מה הגשה בקרן מערבית דרומית אף קמיצה בקרן מערבית דרומית קא משמע לן אמר רבי יוחנן שלמים ששחטן בהיכל כשרים ???

⁵⁴ עי' ספרא פרשת ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא ט יב) אזכרתה נזכרים בה נזכרים בקמיצה ונזכרין בלבונתה. רבי שמעון אומר נאמר כאן אזכרה ונאמר להלן אזכרה מה אזכרה אמורה להלן מלא קומץ אף כאן מלא קומץ:

⁵⁵ עי' & והשקה את האשה למה נאמר שם יט והרי כבר נאמר ואחר ישקה את האשה מה ת"ל והשקה את האשה שאם נמחקה המגילה ואמרה איני שותה מערערים אותה ומשקים אותה בעל כרחא דברי רבי עקיבא. וחכמים אומרים ואחר ישקה את האשה למה נאמר והשקה את האשה ומה תלמוד לומר ואחר ישקה את האשה. שם שלשה דברים מעכבים בסוטה עד שלא נמחקה המגילה ועד שלא קרב הקומץ

⁵⁶ עי' סוטה (דף ט ע"ב) מנא ה"מ אילימא משום דכתיב בתת ה' את יריכך נופלת ואת בטנך צבה והכתיב וצבתה בטנה ונפלה ירכה אמר אביי כי לייט לייט תחילה ירך והדר בטן לייט ומיא כי בדקי כי אורחיהו בדקי בטן ברישא והדר ירך בקללה נמי כתיב לצבות בטן ולנפיל ירך ההוא דמודע לה כהן דבטן ברישא והדר ירך שלא להוציא לעז על מים המרים: משנה שמשון הלך אחר עיניו לפיכך נקרו

⁵⁷ עי' ספרי פרשת נשא פיסקא יח, והיתה האשה לאלה. שיהו אלין בה יארעך כשם שאירעה לפלונית: לשבועה. שיהו נשבעין בה שיארעך כשם שאירע לפלונית. וכן הוא אומר ישעיה סה והנחתם את שמכם לשבועה לבחירי. נמצינו למדים שהרשעים שבועה לצדיקים. ומנין שהצדיקים ברכה לרשעים וכן הוא אומר ירמיה ד והתברכו בו גוים ובו יתהללו. ואומר בראשית יב ונברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך. ואומר שם מח ויברכם ביום ההוא לאמר: (סליק פיסקא):

⁵⁸ עי' ספרי פרשת נשא פיסקא יג, בתוך עמך (לעיל ה כא). ועמך שלום. בתוך עמך ולא בזמן הזה. הפרש בין אדם המתנוול שמכירים אותו במקום לאדם המתנוול במקום שאינו מכירין אותו: (סליק פיסקא):

⁵⁹ עי' ספרי נשא יט, ונזרעה זרע ברכות לא שאם היתה עקרה נפקדת דברי רבי עקיבא. אמר לו ר' ישמעאל א"כ ילכו כל העקרות ויקלקלו בשביל שיפקדו וזו שיש בה הפסידה. אלא מה תלמוד לומר ונקתה ונזרעה זרע שאם היתה יולדת בצער יולד' בריוח נקבות יולדת זכרים אחד יולדת שנים שחורים יולדת לבנים קצרים יולדת ארוכים. דבר אחר ונקתה ונזרעה זרע סוטה כה להוציא

רש"י פרשת נשא

(לו) כלומר אם איש קנאי הוא לכך והעמיד את האשה (לא) ונקה האיש מעון - אם בדקוה המים אל ידאג לומר חבתי במיתתה נקי הוא מן העונש⁶⁰ דבר אחר משישקנה תהיה אצלו בהיתר ונקה מעון שהסוטה אסורה לבעלה⁷¹

פרק ו

(ב) כי יפלא - יפריש⁷⁰ למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין שהוא מביא לידי ניאוף⁶¹ נדר נזיר - אין נזירה בכל מקום אלא פרישה אף כאן שפרש מן היין⁶² להזיר לה' - להבדיל עצמו מן היין לשם שמים⁶³ (ג) מיין ושכר - כתרגומו מחמר חדת ועתיק שהיין משכר כשהוא ישן⁶⁴ וכל משרת - לשון צביעה במים וכל משקהו ובלשון משנה יש הרבה אין שורין דיו וסמנים (שבת יז ב) נזיר ששרה פתו ביין (נזיר לד ב)⁶⁵ (ד) חרצנים - הם הגרעינין⁶⁶ זג - הם קליפות שמבחוץ שהחרצנים בתוכן כענבלז בזוג⁶⁷ (ה) קדוש יהיה - השער שלוח לגדל הפרע שלט שער ראשו⁶⁸ פרע - נקודי פתח קטן לפי שהוא דבוק לשער ראשו פרע של שער ופירושו של פרע גדול של שער וכן את ראשו לא יפרע (ויקרא כא י) ואין קרוי פרע פחות משלושים יום⁶⁹ (ח) כל ימי נזרו קדוש הוא - זו קדושת הגוף מליטמא למתים⁷⁰ (ט) בפתע - זה

את איילונית ושאינה ראויה לולד. דבר אחר ונזרעה זרע מפני שהיתה בכלל ויצתה לדון בדבר החדש החזירה הכתוב לכלל:

⁶⁰ ע"י ספרי פרשת נשא פיסקא כא

ה: ונקה האיש מעון. שלא יאמר לה אוי לי שהרגתי בת ישראל אוי לי שנוולתי בת ישראל אוי לי שהייתי משמש עם הטמאה לכך נאמר ונקה. שמעון בן עזאי אומר בטהור' הכתוב מדבר הואיל והביאה עצמה לידי דברים הללו אף היא לא תצא מידי פורענות לכך נאמר ונקה האיש מעון. ור"ע אומר בא הכתוב ללמדך שסוף זו למות וצבתה בטנה ונפלה ירכה והיתה האשה לאלה בקרב עמה. למה נאמר ונקה האיש מעון. יבמות נח וש"נ כשהאיש מנוקה מעון האשה היא תשא את עונה. ולא כענין שנא' הושע ד לא אפקד על בנותיכם כי תזננה ועל כלותיכם כי תנאפנה כי הם עם הזונות יפרדו ועם הקדשות יזבחו ועם לא יבין ילבט. אמר להם הואיל ואתה רודפים אחר זנות אף המים לא יבדקו את נשיכם לכך נאמר ונקה האיש מעון את עון ההוא: (סליק פיסקא):

⁶¹ ע"י תלמוד בבלי מסכת ברכות דף סג ע"א

בתוך ביתו שאלמלי לא מינה פוטיפר את יוסף אפטרופוס בתוך ביתו לא בא לאותו דבר תניא רבי אומר למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין אמר חזקיה בריה דרבי פרנך אמר רבי יוחנן למה נסמכה פרשת סוטה לפרשת תרומות ומעשרות לומר

⁶²

⁶³ ע"י מדרש רבה במדבר פרשה יד פסקה ח

והזהב אדום למה היתה מלאה קטרת שכל המזיר עצמו מן היין צריך לעשות לשם שמים שנא' (במדבר ו) לנדור נדר נזיר להזיר לה' פר אחד בן בקר וגו' הרי כאן ג' מיני עולה כנגד שלשה מינין

⁶⁴ ע"י מדרש שמואל פרשה ב

יחזק, מאותן שהן קשות לקבל את מתנותיהן אני, כגון שרה וחברותיה. ויין ושכר לא שתיתי. יין זה חדש. ושכר זה ישן. מזה ומזה לא שתיתי. ואשפוך את נפשי לפני ה' אל תתן את אמתך לפני

בת

⁶⁵

⁶⁶

⁶⁷ ע"י משנה מסכת נזיר פרק ו

(ב) וחיב על היין בפני עצמו, ועל הענבים בפני עצמן, ועל החרצנים בפני עצמן, ועל הזגים בפני עצמן. רבי אלעזר בן עזריה אומר, אינו חיב עד שיאכל שני חרצנים וזגן. אלו הן חרצנים ואלו הן זגים, החרצנים אלו החיצונים, הזגים אלו הפנימים, דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר, שלא תטעה, כזוג של בהמה, החיצון זוג והפנימי ענבל:

⁶⁸ ע"י ספרי פרשת נשא פיסקא כה

נזיר עולם מנין ת"ל כל ימי נזרו קדוש הוא להביא את נזיר עולם: קדוש יהיה קידושין נזו זו קדושת שער. אתה אומר זו קדושת שער או אינו אלא קדושת הגוף כשהוא אומר קדוש הוא לה' הרי קדושת הגוף הא מה ת"ל קדוש יהיה זו קדושת שער. קדוש יהיה למה נאמר לפי שהוא אומר וגלח הנזיר פתח

⁶⁹

(-) ספרי פרשת נשא פיסקא כה

מלאות הימים שם ו שומע אני מיעוט ימים שנים תלמוד לומר גדל פרע שער ראשו. כמה הוא גדול פרע אין פחות משלשים יום אבל מחודש ולמעלה אי חודש ויום אחד אי חודש ושני ימים:

(סליק

⁷⁰ ע"י הערה 68.

רש"י פרשת נשא

אונס⁷¹ פתאם - זה שוגג⁷² ויש אומרים פתע פתאום דבר אחד הוא מקרה של פתאום⁷³ וכי ימות מת עליו - באהלן שהוא בו⁷⁴ ביום טהרתו - ביום הזאתוס או אינו אלא בשמיני שהוא טהור לגמרי תלמוד לומר ביום השביעי אי שביעי יכול אפילו לא הזה תלמוד לומר ביום טהרתו⁷⁵ (י) וביום השמיני יבא שתי תרים - להוציא את השביעי או אינו אלא להוציא את התשיעי קבע זמן לקרבין וקבע זמן למקריבין מה קרבין הכשיר שמיני ומשמיני והלאה אף מקריבין שמיני ומשמיני והלאה⁷⁶ (יא) מאשר חטא על הנפש - שלא נזהר מטומאת המת רבי אלעזר הקפר אומר שציערפ עצמו מן היין⁷⁷ וקדש את ראשו - לחזור ולהתחיל מנין נזירותו⁷⁸ (יב) והזיר לה' את ימי נזרו - יחזור וימנה נזירותו כבתחילה⁷⁹ והימים הראשונים יפלו - לא יעלו מן המנין⁸⁰ (יג) יביא אתו - יביא

⁷¹ ע"י ספרי פרשת נשא פסקא כח

וכי ימות מת עליו להוציא את הספק. בפתע פתאום כריתות ט להביא את האונס. שהיה בדין ומה אם במקום שעשה ספק כוודאי לא עשה אונס כרצון כאן שלא עשה ספק כוודאי אינו דין שלא נעשה אונס כרצון תלמוד לומר בפתע להביא את האונס: פתאום. להביא את השוגג והדין נותן ומה אם במקום שלא חייב את המזיד חייב את השוגג כאן שחייב את המזיד אינו דין שנחייב את השוגג. ומנין שחייב את המזיד אמרת ק"ו שבועות לז' ומה שבועות הפקדון שלא חייב את השוגג חייב את המזיד כאן שחייב את השוגג אינו דין שנתחייב את המזיד. לא אם אמרת שבועות הפקדון שאינו לוקה תאמר

⁷² ע"י הערה הקודמת.

⁷³

⁷⁴

⁷⁵ ע"י ספרי פרשת נשא פסקא כח

ו: ביום טהרתו. ביום הזייתו שם מד בשביעי. אתה אומר ביום הזייתו בשביעי או בשמיני ת"ל בשביעי. אי בשביעי ואף על פי שלא הזה ת"ל ביום טהרתו ביום הזייתו בשביעי. אין לי אלא שביעי שם שמיני תשיעי ועשירי מנין ת"ל יגלחנו יגלחנו. אין לי אלא ביום בלילה מנין ת"ל יגלחנו. אין לי אלא תגלחת טומאה תגלחת טהרה מנין ת"ל יגלחנו. מכאן אמרו תגלחת טומאה כיצד מגלח ואחר כך מביא ואם הביא ואח"כ גלח לא יצא: (ס)

⁷⁶ ספרי פרשת נשא פסקא כט

וביום השמיני להוציא את השביעי. אתה אומר להוציא את השביעי או אינו אלא להוציא את התשיעי אמרת ק"ו הוא אם הסמוך לאסור מותר הסמוך למותר אינו דין שיהיה מותר. והרי זמן אכילת פסח יוכיח שהסמוך לאסור מותר והסמוך למותר אסור אף אתה אל תתמה על זה שאף על פי שהסמוך לאסור מותר והסמוך למותר יהיה אסור. לא זכינו אדוננו מן הקריבים. קבע זמן לקריבים וקבע זמן למקריבים מה זמן שנאמר לקריבים הכשי' בו שמיני ומשמיני והלאה. אף זמן שנאמר במקריבים הכשיר בו שמיני ומשמיני והלאה. ועוד ק"ו ומה זמן שנאמר בקריבים שריבה הכתוב את הפסולים הכשי' בו שמיני ומשמיני והלאה. זמן שנאמר במקריבים שמיעט הכתוב את הפסולין אינו דין שנכשי' בו משמיני והלאה. לא אם אמרת בזמן שנאמר בקריבים שנוהג בכל הקרבנות לפיכך הכשיר בו שמיני ומשמיני והלאה תאמר במקריבים שאין נוהג בכל הקרבנות לפיכך לא הכשיר בו שמיני ומשמיני והלאה. לא זכיתי מן הדין ת"ל שמיני נאמר כאן שמיני ונאמר להלן ויקרא כב שמיני מה שמיני האמור להלן הכשיר בו שמיני ומשמיני והלאה אף שמיני האמור כאן הכשיר בו שמיני ומשמיני והלאה:

⁷⁷ ע"י ספרי פרשת נשא פסקא ל

וכפר עליו מאשר חטא על הנפש. תענית יא וש"נ וכי על איזו נפש חטא בה שצריך כפרה על שציער נפשו מן היין. והלא דבריו ק"ו ומה אם המצער נפשו מן היין צריך כפרה ק"ו למצער נפשו על כל דבר. ר' ישמעאל אומר בנזיר טמא הכתוב מדבר שנאמר וכפר עליו מאשר חטא על הנפש שמטמא למתים:

⁷⁸ ע"י ספרי פרשת נשא פסקא ל

וקידש את ראשו ביום ההוא והזיר לה' את ימי נזרו. נזיר יח נמצינו למדים מתחיל למנות מיום שגילח:?????

⁷⁹ ע"י ספרי פרשת נשא פסקא לא

והזיר את ימי נזרו. שם כל אשמות שבתורה מעכבים הכפרה חוץ מזה. ר' ישמעאל אומר אף זה מעכב שנאמר והזיר לה' אימתי והזיר בזמן שהביא כבש בן שנתו לאדם: והימים הראשונים יפלו. מי שיש לו??? ע"י ספרי פרשת נשא פסקא לא

בהם הרי אלו עולים מן המנין: והזיר לה' את ימי נזרו. שם יד לעשות ימים שלאחר נזירות כימים שבתוך נזירות עד הבאת קרבן ומנין שיהיה חייב על הטומ' עד שישלים את נזירותו הרי אתה דן הואיל ואסור ביין ואסור לטומאה. אם למדתי ליין שעשה ימים שלאחר נזירותו כימים שבתוך נזירותו עד הבא' קרבן. ועוד ק"ו ומה היין שאינו סותר עשה בו ימים שלאחר נזירותו כימים שבתוך נזירות עד

את עצמו זה אחד משלשה אתים שהיה ר' ישמעאל דורש כן כיוצא בו והשיאו אותם עון אשמה (ויקרא כב טז) את עצמם כיוצא בו ויקבור אותו בגיא (דברים לד ו) הוא קבר את עצמו⁸¹ (טו) ומנחתם ונסכיהם - של עולה ושלמים⁸² חלות מצות וריקקי מצות - עשרק מכל מין⁸³ (יז) זבח שלמים לה' על סל המצות - ישחט את השלמים על מנת לקדש את הלחם⁸⁴ את מנחתו ואת נסכו - שלש איל⁸⁵ (יח) וגלח הנזיר פתח אהל מועד - יכול יגלח בעזרה הרי זה דרך בזיון אלא וגלח הנזיר לאחר שחיטת השלמים שכתוב בהן ושחטו פתח אהל מועד (ויקרא ג ב) ספרי⁸⁶ אשר תחת זבח השלמים - תחת הדוד שהוא מבשלן בוב לפי ששלמי נזיר היו מתבשלין

⁸⁰ עי' משנה מסכת נזיר פרק ג

(ה) מי שנזר והוא בבית הקברות, אפלו היה שם שלשים יום, אין עולין לו מן המנין ואינו מביא קרבן טמאה. יצא ונכנס, עולין לו מן המנין ומביא קרבן טמאה. רבי אליעזר אומר, לא בו ביום, שנאמר (במדבר ו) והימים הראשונים יפלו, עד שיהיו לו ימים ראשונים:?????

עי' ספרי פרשת נשא פיסקא לא

שנאמר והזיר לה' אימתי והזיר בזמן שהביא כבש בן שנתו לאדם: והימים הראשונים יפלו. מי שיש לו אחרונים סותר. מנין אם שם יט אמר הריני נזיר מאה ימים נטמא יום מאה חסר אחד סותר את הכל ת"ל והימים הראשונים יפלו מי שלש לו אחרונים סותר. או אפילו נטמא ביום מאה סותר את הכל ת"ל והימים הראשונים יפלו מי שיש לו אחרונים סותר או אפילו נטמא בתחילת מאה סותר את הכל ת"ל והימים הראשונים יפלו מי שיש לו ראשונים סותר: כי טמא נזרו. שם מד הטמא סותר את הכל. ואין

⁸¹ עי' ספרי פרשת נשא פיסקא לב

ו: יביא אותו. אחרים מביאים אותו והלא הוא מביא את עצמו. זה אחת משלשה אתים שהיה ר' ישמעאל דורש בתורה. כיוצא בו אתה אומר ויקרא כב והשיאו אותם עון אשמה וכי אחרים משיאים אותם והלא הם משיאים את עצמם. כיוצא בו אתה אומר דברים לד ויקבור אותו בגיא וכי אחרים קברו אותו והלא הוא קבר עצמו. אף כאן אתה אומר יביא אותו הוא יביא את עצמו ואין אחרים מביאים אותו: (סליק פיסקא):

⁸² ספרי פרשת נשא פיסקא לד

ומנחתם ונסכיהם לעולה ולשלמים או אף לחטאת ולאשם והדין נותן הואיל ומצורע מגלח ומביא קרבן אף הנזיר יהיה חטאתו ואששמו טעונים נסכים. תלמוד לומר ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות. איל היה בכלל יצא מוצא על הכלל ולימד על הכלל. מה איל מיוחד שהוא בא בנדר ונדבה טעון נסכים כך כל הבא בנדר ונדבה טעון נסכים. יצאו חטאת ואשם שאינם באים בנדר ונדבה שלא יטענו נסכים. מפני שהיה בכלל יצא לידון בלחם החזירו הכתוב לכללן:

⁸³ מנחות עז ע"ב?????

⁸⁴

⁸⁵ עי' תלמוד בבלי מסכת מנחות דף מו ע"ב

בהדיה ליקדשו הני והני אלא כאיל נזיר מה איל נזיר אף על גב דאיכא זבחים אחרוני שלמים הוא דמקדשי מידי אחרניא לא הכא נמי לא שנא והתם מנלן דתניא ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות מלמד שהסל בא חובה לאיל ושחיטת איל מקדשן לפיכך שחטו שלא לשמו לא קדשו הלחם תנו רבנן שתי הלחם הבאות בפני עצמן יונפו ותעובר צורתן ויצאו לבית השריפה מה נפשך אי עי' תלמוד בבלי מסכת מנחות דף מז ע"א

הלחם קדוש ואינו קדוש דברי רבי רבי אליעזר בר' שמעון אומר לעולם אינו קדוש עד שישחוט לשמן ויזרוק דמן לשמן מאי טעמא דרבי דכתיב ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות למימרא דשחיטה מקדשא ור' אליעזר ברבי שמעון יעשה עד שיעשה כל עשיותיו ורבי נמי הכתיב יעשה אי

⁸⁶ עי' ספרי פרשת נשא פיסקא לה

וגלח הנזיר פתח אוהל מועד. נזיר מה בשלמים הכתוב מדבר שנאמר ויקרא ג ושחטו פתח אוהל מועד. אתה אומר בשלמים הכתוב מדבר או פתח אוהל מועד כמשמעו אם אמרת כן הרי זו דרך בזיון הא מה ת"ל וגלח הנזיר פתח אוהל מועד בשלמים הכתוב מדבר. אתה אומר בשלמים הכתוב מדבר או פתח אוהל מועד כמשמעו אמרת אמרה תורה שמות כ לא תעלה במעלות על מזבחי ק"ו שלא יגלח הוא. מה ת"ל וגלח הנזיר פתח אוהל מועד בשלמים הכתוב מדבר. רבי יצחק אומר בשלמים הכתוב מדבר אתה אומר בשלמים הכתוב מדבר או אינו אלא פתח אהל מועד כמשמעו. ת"ל ולקח את שער ראש נזרו מקום שהיה מבשל שם היה מגלח. אבל חנין אומר משום ר' אליעזר וגלח הנזיר פתח אהל מועד. הא אין שם פתח פתוח לא היה מגלח: ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש תחת זבח השלמים מכל מקום. אין לי אלא תחת זבח השלמים. תחת חטאת תחת אשם מנין ת"ל תחת זבח מכל מקום. אין לי אלא במקדש בגבולים מנין תלמוד לומר ונתן על האש מכל מקום: (סליק פיסקא):

רש"י פרשת נשא

בעזרהג שצריך ליטול הכהן הזרוע אחר שנתבשלה ולהניף לפני ה' ⁸⁷ (יט) הזרוע בשלה - לאחד שנתבשלה ⁸⁸ (כ) קדש הוא לכהן - החלה והרקיץ והזרועה תרומה הן לכהן ⁸⁹ על חזה התנופה - מלבד חזה ושוק הראויים לו מכל שלמים מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזה לפי שהיו שלמי נזיר בכלל ויצאו לידון בדבר החדש להפרשת זרוע הוצרך להחזירן לכללן לידון אף בחזה ושוק ⁹⁰ (כא) מלבד אשר תשיג ידו - שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על מאה עולות ועל מאה שלמים כפי נדרו אשר ידור כן יעשה מוסף על תורת נזרו על תורת הנזיר - יוסיף ולא יחסרי שאם אמר הריני נזיר חמש נזירות על מנת לגלח על שלש בהמות הללו אין אני קורא בו כאשר ידור כן יעשה ⁹¹ (כג) אמור להם - כמו זכור שמור בלע"ז דישנ"ט (באמרכם) אמור להם - שיהיו כולם שומעים ⁹² אמור - מלא לא תברכם בחפזון ובהלות אלא בכוונה ובלב שלם ⁹³ (כד) יברכך - שיתברכו נכסיך ⁹⁴ וישמרך - שלא יבואו עליך שודדים ליטול ממונך שהנותן מתנה לעבדו אינו יכול לשמרו מכל אדם וכיון שבאים לסטים עליו ונוטלין אותה ממנו מה הנאה יש לו במתנה זו אבל הקדוש ברוך הוא הנותן הוא השומר והרבה מדרשים דרשו בו בספרי ⁹⁵ (כה) יאר ה' פניו אליך - יראה לך פנים שוחקות פנים צהובות ויחנך - יתן לך חן ⁹⁵

⁸⁷ עי' נזיר מה ע"ב משנה היה נוטל שער ראש נזרו ומשלח תחת הדוד ואם גילח במדינה לא היה משלח תחת הדוד במה דברים אמורים בתגלחת הטהרה אבל בתגלחת הטומאה לא היה משלח תחת הדוד ר"מ אומר הכל משלחין תחת הדוד חוץ מן הטמא שבמדינה בלבד ⁸⁸

ספרי פרשת נשא פסקא לו

ולקח הכהן את הזרוע בשלה חולין צח אין בשלה אלא שלימה. ר' שמעון בן יוחאי אומר אין בשלה אלא שנתבשלה עם האיל. וחלת מצה אחת. אם נפרס' או נחסרה פסולה: ⁸⁹

ספרי פרשת נשא פסקא לז

וב: קודש היא לכהן על חזה התנופה ועל שוק התרומה. למה נאמר לפי שהוא אומר ויקרא ז כי את חזה התנופה ואת שוק התרומה לקחתי. אף שלמי נזיר במשמע הרי הכתוב מוציאם מכללם שמענו הפרשת זרוע אין לי אלא הפרש' הזרוע הפרשת חזה ושוק מנין. ודין הוא ומה אם שלמי יחיד שאין טעונון הפרשת הזרוע טעונון חזה ושוק שלמי נזיר שטעונון הפרשת הזרוע אינו דין שיהיו טעונון הפרשת חזה ושוק. אם זכיתי מן הדין מה ת"ל קודש הוא לכהן על החזה התנופה אלא כל דבר שהיה בכלל ויצא לדון בדבר החדש אי אתה יכול להחזירו לכללו עד שיחזירנו הכתוב לכללו דברי ר' אליעזר: (סליק פסקא): ?????? ⁹⁰

עי' הערה הקודמת. ??

⁹¹ ספרי פרשת נשא פסקא לח

מלבד אשר תשיג ידו. מנין אתה אומר שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על מאה עולות ועל מאה שלמים קורא אני עליו כפי נדרו אשר ידור כן יעשה על תורת נזרו או אפילו אמר הריני נזיר על מנת לגלח על מאה חטאות ועל מאה אשמות קורא אני עליו כפי נדרו אשר ידור ת"ל מלבד אשר תשיג ידו לא אמרתי אלא קדשים הבאים בנדר ובנדבה. או אמר הריני נזיר על מנת שאהיה שותה יין ומטמא למתים קורא אני עליו כפי נדרו אשר ידור ת"ל כן יעשה על תורת נזרו. או אפילו אמר הרי עלי חמש נזירות שאגלח תגלחת אחת ותעלה לכולם קורא אני עליו כפי נדרו ת"ל כן יעשה על תורת נזרו. נזיר ס שאלו ר' אליעזר בן שמוע ור' יוחנן הסנדלר את רבי שמעון בן יוחאי הרי שהיה נזיר ומצורע מהו שיגלח תגלחת אחת ותעלה לו לנזירותו ולצרתו. אמר להם וכי אפשר אלו זה מגלח לגדל שער וזה מגלח לגדל שער יפה אתם אומרים. אלא שהמצורע מגלח לגדל שער ונזיר מגלח להעביר שער היאך אפשר לו לגלח תגלחת אחת ותעלה לו לנזירותו ולצרתו. אמר לו א"כ לא עולה לו בטהור עולה לו בטמא. אמר להם וכי היאך אפשר אלו זה מגלח לפני דמים ונזיר מגלח לאחר זריקת דמים היאך אפשר שיגלח תגלחת אחת ותעלה לו לנזירותו ולצרתו. אמרו לו תקן הדבר לא עולה בימי גמרו עולה בימי ספרו. לא עולה בטהור לא עולה בטמא: (סליק פסקא): ⁹²

⁹² עי' ספרי פרשת נשא פסקא לט

ל. סוטה שם פנים כנגד פנים. אתה אומר פנים כנגד פנים או מול כנגד פנים תלמוד לומר אמור להם פנים כנגד פנים. כה תברכו את בני ישראל שיהיה כל הקהל שומע או בינו לבין עצמו תלמוד לומר אמור להם שיהיה כל הקהל כולו שומע. ומנין שחזן צריך לומר להם אמרו ת"ל אמור להם: (סליק פסקא): ⁹³

⁹³

⁹⁴

(-) ספרי פרשת נשא פסקא מ

יברכך ה'. בברכה המפורשת וכן הוא אומר דברים כח ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה ברוך שנאך ומשארתיך ברוך אתה בבואך. ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך אימתי כי תשמע בקול ה'

רש"י פרשת נשא

(כו) ישא ה' פניו אליך - יכבוש כעסו⁹⁶ (כז) ושמו את שמי - יברכום בשם המפורש⁹⁶ ואני אברכם - לישראל ואסכיםם עם הכהנים דבר אחר ואני אברכם לכהנים⁹⁷
פרק ז

(א) ויהי ביום כלות משה - כלת כתיב יום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה⁹⁸ כלות משה - בצלאל ואהליאב וכל חכם לב עשו את המשכן ותלאו הכתוב במשה לפי שמסר נפשו עליו לראות תבנית כל דבר ודבר כמו שהראהו בהר להורות לעושי המלאכה ולא טעה בתבנית אחת וכן מצינו בדוד לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש שנאמר זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' (תהלים קלב א - ב) לפיכך נקרא על שמו שנאמר ראה ביתך דוד (מלכים א' יב טז)⁹⁹ ביום כלות משה להקים - ולא נאמר ביום הקים

אלהיך. יברכך ה' בנכסים. וישמרך בנכסים. ר' נתן אומר יברכך בנכסים וישמרך בגוף. ר' יצחק אומר וישמרך מיצר הרע. וכן הוא אומר משלי ג כי ה' יהיה בכסלך ושמר רגלך מלכד. דבר אחר וישמרך שלא ישלטו אחרים עליך וכן הוא אומר תהלים קכא יומם השמש לא יככה וירח בלילה. ואומר הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל. ואומר ה' שומרך ה' צלך על יד ימינך. ואומר ה' ישמרך מכל רע. ואומר ה' ישמור צאתך ובואך. ד"א וישמרך מן המזיקים וכן הוא אומר שם צא כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך. ד"א וישמרך וישמור לך ברית אבותיך שנאמר דברים ז ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך. ד"א וישמרך ישמר לך את הקץ. וכן הוא אומר ישעיה כא משה דומה אלי קורא משעיר שומר מה מלילה שומר מה מליל אמר שומר אתה בוקר וגם לילה. ד"א וישמרך ישמר את נפשך בשעת המיתה וכן הוא אומר ש"א כה והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים. שומע אני בין הצדיקים בין הרשעים שנאמר שם ואת נפש אויביך יקלענה בכף הקלע. ד"א וישמרך ישמור רגלך מגיהנם. וכן הוא אומר שם ב רגלי חסידיו ישמור. ד"א וישמרך ישמור בעולם הזה. וכן הוא אומר ישעיה מ וקווי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים: (סליק פיסקא):
95

ספרי פרשת נשא פיסקא מא

יאר ה' פניו אליך. יתן לך מאור עינים. רבי נתן אומר זה מאור השכינה שנאמר שם ס קומי אורי כי בא אורך. כי הנה החושך יכסה ארץ וערפל לאומים. תהלים סז אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה. ואומר שם קיח אל ה' ויאר לנו. ד"א יאר זה מאור תורה. שנאמר משלי ו כי נר מצוה ותורה אור. ויחנך במשאלותך וכן הוא אומר שמות לג וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם. דבר אחר יתן חנך בעיני הבריות וכן הוא אומר בראשית לט ויהי ה' את יוסף ויט אליו חסד ויתן חנו בעיני שר בית הסוהר. אסתר ב ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה. ואומר דניאל א ויתן האלהים את דניאל לחן ולחסד ולרחמים. ואומר משלי ג ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם. ד"א ויחנך בדעת ובבינה ובהשכל ובמוסר ובחכמה. ד"א ויחנך בתלמוד תורה. וכן הוא אומר שם ד תתן לראשך לוית חן. ואומר שם א כי לוית חן הם לראשך וענקים לגרורותיך. ד"א ויחונך במתנת חנם וכן הוא אומר תהלים קכג הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם וכעיני שפחה אל יד גבירתה כן עינינו אל ה' אלהינו עד שיחנונו. ואומר שם חננו ה' חננו כי רב שבענו בוז. ואומר ישעיה לג ה' חננו כי לך קוינו: (סליק פיסקא):

96 עי' ספרי פרשת נשא פיסקא לט

אלהיך. מקיש בניו לו מה הוא בנשיאות כפים אף בניו בנשיאות כפים. כה תברכו את בני ישראל. בשם המפורש. אתה אומר בשם המפורש או אינו אלא בכינוי ת"ל ושמו את שמי על בני ישראל בשם המפורש. ובמדינה בכינוי דברי ר' יאשיה. ר' יונתן אומר הרי הוא אומר שמות כ בכל המקום אשר

97 כה תברכו את בני ישראל. אין לי אלא ברכה לישראל. ברכה לגרים מנין ולעבדים ולנשים מנין ת"ל ואני אברכם. חולין מט ברכה לכהנים מנין ואני אברכם. כה תברכו את בני ישראל. סוטה שם פנים כנגד פנים. אתה אומר פנים כנגד פנים או מול כנגד פנים תלמוד לומר אמור להם פנים כנגד פנים. כה תברכו את בני ישראל שיהיה כל הקהל שומע או בינו לבין עצמו תלמוד לומר אמור להם שיהיה כל הקהל כולו שומע. ומנין שחזן צריך לומר להם אמרו ת"ל אמור להם: (סליק פיסקא):

98 עי' מדרש תנחומא נשא פרק כו

אדמה תעשה לי וגו' בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך וכשבא עליהן ברכן שנא' יברכך ה' וישמרך אימתי ביום שהוקם המשכן ויהי ביום כלות משה כלת כתיב ביום שנכנסה כלה לחופה:

99 עי' מדרש תנחומא נשא פרק כא

(כא) ויהי ביום כלות משה זש"ה (קהלת ב) יש אדם שעמלו בחכמה ובדעת זה בצלאל שעשה את המשכן שכתוב בו ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת (שמות לא) ולאדם שלא עמל בו יתננו חלקו (קהלת ב) זה משה שלא עמל בו ונקרא על שמו שנאמר ויהי ביום כלות משה

מלמד שכל שבעת ימי המלוואים היה משה מעמידו ומפרקו ובאותו היום העמידו ולא פרקו לכך נאמר ביום כלות משה להקים אותו היום כלו הקמותיו וראש חדש ניסן היה בשני נשרפה הפרהע בשלישי הזו הזיה ראשונה ובשביעיפ גלחו¹⁰⁰ (ב) הם נשיאי המטת - שהיו שוטרים עליהם במצרים והיו מוכים עליהם שנאמר (שמות ה יד) ויכו שוטרי בני ישראל וגו'¹⁰¹ הם העומדים על הפקודים - שעמדו עם משה ואהרן כשמנו את ישראל שנאמר (במדבר א ד) ואתכם יהיו וגו'¹⁰² (ג) שש עגלת צב - אין צב אלא מחופים וכן (ישעיה סו כ) בצבים ובפרדים עגלות מכוסות קרויות צבים¹⁰³ ויקריבו אותם לפני המשכן - שלא קבל משה מידם עד שנאמר לוק מפי המקום אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאן בתחלה ובמלאכת המשכן לא התנדבו תחלה אלא כך אמרו הנשיאים יתנדבו צבור מה שיתנדבו ומה שמחסרין אנו משלימין כיון שראו שהשלימו צבור את הכל שנאמר (שמות לו ז) והמלאכה היתה דים אמרו מעתה מה לנו לעשות הביאו את אבני השוהם והמלוואים לאפוד ולחשן לכך התנדבו כאן תחלה¹⁰⁴ (ז) כפי עבודתם - שהיה משא בני גרשון קל משל מורי שהיו נושאים הקרשים

ביום כלות בצלאל אין כתיב כאן אלא ביום כלות משה הוי ולאדם שלא עמל בו יתננו חלקו: עי' מדרש רבה במדבר פרשה יב פסקה ט

מקפח שכרו רצונך לידע שלמה בנה בית המקדש שנאמר (מלכים א ו) ויבן שלמה את הבית ויכלהו ובשביל שנתן דוד נפשו על בית המקדש שנבנה שנאמר (תהלים קלב) זכור ה' לדוד את כל ענותו וגו' אם אבא באהל ביתי וגו' אם אתן שנת לעיני וגו' עד אמצא מקום לה' וגו' ולא קיפח הקב"ה שכרועי' מדרש תנחומא נשא פרק יג

(יג) ויהי ביום כלות משה זש"ה (משלי כז) נוצר תאנה יאכל פריה ושומר אדוניו יכובד אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה אלא בכל מה שאדם יגע ונותן נפשו על הדבר אין הקב"ה מקפח שכרו לכך נאמר נוצר תאנה יאכל פריה תדע לך שהרי שלמה בונה בית המקדש שנאמר (מלכים א ט) ויבן שלמה את בית ה' ובשביל שנתן דוד נפשו על בנין בית המקדש שנאמר (תהלים קלב) זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' אם אבא באהל ביתי וגו' עד אמצא מקום וגו' לא קפח הקב"ה את שכרו אלא הכתיבו על שמו שנ' (שם ל) מזמור שיר חנוכת הבית לדוד וכי דוד חנכו והרי שלמה חנכו אלא לפי

100

ספרי פרשת נשא פסקא מד

ויהי ביום כלות משה. מגיד הכתוב שכל שבע' ימי המילואים היה משה מעמיד את המשכן ובכל בוקר ובוקר מושחו ומפרקו ואותו היום העמידו משחו ולא פרקו. רבי יוסי ברבי יהודה אומר אף בשמיני משחו ופרקו שנאמר שמות מ ויהי בחודש הראשון בשנה השנית באחד לחודש הוקם המשכן. נמצינו למדים שבעשרים ושלושה באדר התחילו אהרן ובניו המשכן וכל הכלים לימשח. בראש חודש הוקם המשכן. בשני נשרפה פרה. בשלישי הזה ממנו תחת הזאה שנייה גילחו. בו ביום שרתה שכנה בבית שנאמר שם ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד. בו ביום הקריבו נשיאים את קרבנם שנאמר ויהי המקריב ביום הראשון שאין ת"ל ראשון אלא ראשון לכל ימות השנה. בו ביום ירדה אש מן השמים ואכלה את הקרבנות שנאמר ויקרא ט ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם על המזבח את העולה ואת השלמים. בו ביום הקריבו בני אהרן אש זרה שנאמר שם י ויקחו שני בני אהרן נדב ואביהוא וימותו לפני ה'. מיתתן לפני ה' ונפילתן בחוץ. כיצד יצאו היה ר' יוסי אומר המלאך מדרך מתים עד שיצאו ונפלו בעזרה שנאמר שם ויאמר אליהם קרבו שאו את אחיכם מאת פני הקודש. מאת פני ה' לא נאמר אלא מאת פני הקודש. רבי ישמעאל אומר דבר למד מעניינו שנאמר וימותו לפני ה' מיתתם לפנים ונפילתם לפנים. כיצד יצאו גררום בחכי ברזל: וימשח אותו ויקדש אותו ואת כל כליו. שומע אני ראשון ראשון שנמשח היה קדוש ת"ל וימשחם ויקדש אותם. מגיד שלא קידש אחד מהם עד נמשחו כולם:

עי' ספרי פרשת נשא פסקא מה¹⁰¹

הם נשיאי המטות הם שהיו ממונים עליהם במצרים שנאמר שמות ה ויכו שוטרי בני ישראל:

עי' מדרש רבה במדבר פרשה יב פסקה טז¹⁰²

שהיו ממונים עליהם במצרים (שמות ה) ויכו שטרי בני ישראל וגו' הם העומדים על הפקודים על מנין הדגלים כמה דתימא (במדבר א) ואתכם יהיו איש איש למטה וגו':

עי' ספרי פרשת נשא פסקא מה¹⁰³

שש עגלות צב. אין צב אלא מטוקסין שלא היו מחוסרים כלום. רבי אומר אין צב אלא מחופים וכמנסקי פסקאות היו מחופים. ואע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר ישעיה סו והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' בסוסים ברכב בצבים ובפרדים ובכרכרות:

עי' ספרי פרשת נשא פסקא מה¹⁰⁴

ר' נתן אומר וכי מה ראו נשיאים להתנדב לכתחילה ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה אלא כך אמרו נשיאים יתנדבו ישראל מה שמתנדבים ומה שמחסרים אנו משלימים כיון שראו נשיאים שהשלימו ציבור את הכל שנאמר שמות לו והמלאכה היתה דים אמרו הנשיאים מה עלינו לעשות שם לה והנשיאים הביאו את אבני השוהם לכך התנדבו בו תחילה:

רש"י פרשת נשא

והעמודים והאדנים¹⁰⁷ (ט) כי עבדת הקדש עליהם - משא דבר הקדושה הארון והשלחן וגו' לפיכך בכתף ישאו¹⁰⁸ (י) ויקריבו הנשאים את חנכת המזבח - לאחר שהתנדבו העגלות והבקר לשאת המשכן נשאים לבם להתנדב קרבנות המזבח לחנכו¹⁰⁵ ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח - כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לור מפי הגבורה¹⁰⁶ (יא) יקריבו את קרבנם לחנכת המזבח - ועדיין לא היה יודע משה האין יקריבו אם כסדר תולדותם אם כסדר המסעות עד שנאמר לו מפי הקדוש ברוך הוא יקריבו למסעות איש יומו¹⁰⁷ (יב) ביום הראשון - אותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשה בראשית ראשון לנשאים וכו' כדאיתא בסדר עולם¹⁰⁸ למטה יהודה - יחסו הכתוב על שבטו ולא שגבה משבטו והקריבת או אינו אומר למטה יהודה אלא שגבה משבטו והביא תלמוד לומר זה קרבן נחשון משלו הביא¹⁰⁹ (יג) שניהם מלאים סלת - למנחתא נדבה¹¹⁰ (יד) עשרה זהב - כתרנומו משקל עשר שקלי הקדש היה בה מלאה קטרת - לא מצינו קטרת ליחידג ולא על מזבח החיצון אלא זו בלבד והוראת שעה היתה¹¹¹ (טו) פר אחד - מיוחדד שבעדרו¹¹² (טז) שעיר עזים אחד לחטאת - לכפר על קברה התהום וטומאת ספק¹¹³ (יח - יט) הקריב נתנאל בן צוער הקרב את קרבנו - מה תלמוד לומר הקריב בשבטו של יששכר מה שלא נאמר בכל השבטים לפי שבא ראובן וערער ואמר די שקדמי יהודה אחי אקריב אני אחריו אמר לו משה מפי הגבורה נאמר לי שיקריבו כסדר מסען לדגליהם לכך אמר הקרב את קרבנו והוא חסר יו"ד שהוא משמע הקרב לשון צווי שמפי הגבורה נצטווה הקרב ומהו הקריב שני פעמים שבשכיל שני דברים זכה להקריב שני לשבטים אחת שהיו יודעים בתורה שנאמר (ד"ה א' יב לג) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים ואחת שהם נתנו עצה לנשאים להתנדב קרבנות הללו¹¹⁴ וביסודו של ר' משה הדרשן מצאתי אמר רבי פנחס בן יאיר

ספרי נשא מז,¹⁰⁵

ויקריבו הנשאים את חנכת המזבח. מגיד הכתוב שכשם שהתנדבו הנשאים למלאכת המשכן כך התנדבו לחנוכת המזבח:

ספרי נשא מז,¹⁰⁶

ויקריבו הנשאים. באו ועמדו לפני המזבח ולא קיבל משה מהם עד שנאמר לו מפי הקודש יקריבו את קרבנם לחנוכת המזבח. ועדין לא היה יודע משה כיצד יקריבו אם למסעות אם לתולדות עד שנאמר לו מפי הקב"ה יקריבו למסעות. ועדין לא היה יודע משה כיצד יקריבו נשאים אם כולן כאחד או כל אחד ואחד יומו עד שנאמר לו מפי הקודש יקריבו כל אחד ואחד יומו שנאמר נשיא אחד נשיא אחד ליום לפי שהיה נחשון מלך והוא הקריב תחילה לא יאמר הואיל והקרבתי אקריב עם כל אחד ואחד יומו. לכך נאמר נשיא אחד ליום:

ע' הערה הקודמת.¹⁰⁷

ז"ל: ראשון למעשה בראשית, ראשון לנשאים, ראשון לשכון שכינה בישראל, שנאמר ושכנתי בתוך בני ישראל, ראשון לאיסור במה, ראשון לכהונה, ראשון לברכה, ראשון לעבודה, ראשון לחדשים, ראשון לשחיטת צפון, ראשון לאכילת קדשים, ראשון לירידת האש

ע' ספרי פרשת נשא פסקא מח¹⁰⁹

ויהי המקריב ביום הראשון. שאין ת"ל ראשון אלא ראשון לכל ימות השנה: נחשון בן עמינדב למטה יהודה. יחסו הכתוב על שם שבטו. או שגבה משבטו והביא ת"ל זה קרבן נחשון בן עמינדב משלו הביא ולא שגבה משבטו והביא הא מה ת"ל נחשון בן עמינדב למטה יהודה יחסו הכתוב על שם שבטו:

¹¹⁰

ספרי פרשת נשא פסקא מט

מלאה קטורת. מנחות נ זו קטורת נדבה:

ע' מנחות נ ע"א תנו רבנן זהו קטרת שעלתה ליחיד על מזבח החיצון והוראת שעה היתה היכא אמר רב פפא בנשאים אלא יחיד על מזבח החיצון הוא דלא הא על מזבח הפנימי מקריב ותו על מזבח החיצון יחיד הוא דלא הא ציבור מקרבו והתניא יכול יהא יחיד מתנדב ומביא כיוצא בה נדבה וקורא אני בה מוצא שפתיך תשמר ועשית ת"ל לא תעלו.

¹¹²

ספרי פרשת נשא פסקא נ

פר אחד בן בקר. שלא היה בעדרו כמוהו: איל אחד. שלא היה בעדרו כמוהו:

¹¹³

ספרי פרשת נשא פסקא נא

ושעיר עזים א'. לכפר על קבר התהום: ע' סוכה כא ע"א שזה ספק טומאה.

ע' ספרי פרשת נשא פסקא נב¹¹⁴

ביום השני הקריב נתנאל בן צוער. הקריב את קרבנו. מה ת"ל לפי שבא ראובן וערער אמר די שקדמי יהודה למעסו' אקריב אני לתולדות. נזף בו משה ואמר לו מפי הקודש נאמר לי להקריב למסעות שנאמר אין הקרב אלא שנאמר לו מפי הקודש הקרב למסעות. נשיא יששכר לפי שזכה נתנאל ביבנה העלה עליו הכתוב כאלו הקריב תחילה. אבא חנין אומר משום רבי אליעזר

נתנאל בן צוער השיאן עצה זו קערת כסף - מנין אותיותיו בגימטריה תתק"ל כנגד שנותיו של אדם הראשון שלשים ומאה¹¹⁵ משקלה - על שם שכשהעמיד תולדות לקיום העולם בן מאה ושלושים שנה היה שנאמר (בראשית ה ג) ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו וגו'¹¹⁶ מזרק אחד כסף - בגימטריה תק"כ על שם נח שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה ועל שם עשרים שנה שנגזרה גזירת המבול קודם תולדותיו כמו שפירשתי אצל (בראשית ו ג) והיו ימיו מאה ועשרים שנה לפיכך נאמר מזרק אחד כסף ולא נאמר מזרק כסף אחד כמו שנאמר בקערה לומר שאף אותיות של אחד מצטרפות למנין¹¹⁷ שבעים שקל - כנגד שבעים אומות שיצאו מבניו (כ) כף אחת - כנגד התורה שנתנה מידו של הקדוש ברוך הוא¹¹⁸ עשרה זהב - כנגד עשרת הדברות¹¹⁹ מלאה קטרת - גימטריה של קטרת תרי"ג מצות ובלבד שתחליף קו"ף בדל"ת על ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ק¹²⁰ (כא) פר אחד - כנגד אברהם שנאמר בו (בראשית יח ז) ויקח בן בקר¹²¹ איל אחד - כנגד יצחק (שם כב יג) ויקח את האיל וגו'¹²² כבש

לפי שזכה נתנאל בעצה מעלה עליו הכתוב כאלו הוא הקריב תחילה וזכה שניתן בינה בחלקו שנאמר ד"ה א יב ומבני יששכר יודעי בינה לעתים. ואומר שופטים ה ושרי ביששכר עם דבור' ויששכר כן ברק בעמק. וכן הכתוב משבחו בבתי דינים במצרים שנאמר במדבר כו לישוב משפחת הישובי ואין ישוב אלא בית דין שנאמר יחזקאל לג ויבואו אליך כמביא עם וישבו לפניך עמי. ואומר בראשית כה ויעקב איש תם יושב אהלים. דברים לג ולזבולן אמר שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך:

¹¹⁵ עי' מדרש רבה במדבר פרשה כג פסקה יג

(ב) כי ביום אכלך ממנו מות תמות ולא עשית לו כן אלא הוצאת אותו מג"ע וחייה תתק"ל שנה ואח"כ מת מה עשית לו גרשת אותו מג"ע שנאמר (שם ג) ויגרש את האדם ולמה נתגרש על שהביא מיתה על חסר מאד מאד???

עי' מדרש רבה במדבר פרשה יד פסקה יא

(יב) ר' פנחס בן יאיר אמר כנגד הדורות שהיו מאדה"ר ועד המשכן וכנגד המצות שנצטוו הקריבו הנשיאים קערת כסף אחת אל תקרי קערת אלא עקרת זה אדה"ר שהוא היה עיקרן של בני האדם א"ר שמעיה מנין אתה אומר שלאדה"ר נאמר קערת כסף לפי שמנין שני אדה"ר הם ט' מאות ושלושים שנה וקערת כסף חשבונו ט' מאות ושלושים ומנין שחיה אדה"ר ט' מאות ושלושים שנה שנאמר (בראשית ה) ויהיו כל ימי אדם אשר חי תשע מאות שנה ושלושים שנה וימת למה של כסף לפי שניתן לו שש מצות שנא' (שם ב) וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים וגו' והתורה

¹¹⁶ עי' מדרש רבה במדבר פרשה יד פסקה יא

ממנו שנאמר (בראשית ב) ויקח אחת מצלעותיו שלשים ומאה משקלה כנגד מאה ושלושים שנה שפירש מן האשה ולבסוף הוליד לשת שהוא היה ראש תולדותיו שנא' (שם ה) ויחי אדם שלשים¹¹⁷ ה ושלושים שנה שפירש מן האשה ולבסוף הוליד לשת שהוא היה ראש תולדותיו שנא' (שם ה) ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת שממנו הושתת העולם לפי שהבל וקין נטרדו מן העולם מזרק כנגד נח הצדיק שנזרק מן דור המבול למה כסף על שנקרא צדיק בדורו שנא' (שם ז) כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה ד"א על מצות שנצטוו נקרא כסף שנאמר (שם ט) אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו א"ר שמעיה כנגד השנים שהיו לנח בעת שהעמיד תולדות עולה חשבון מזר"ק אח"ד כס"ף צא וחשוב אותיות שלהם והם עולים ה' מאות ועשרים כנגד ה' מאות שנים שהיו לו בעת שהעמיד תולדות שנא' (שם ה) ויהי נח בן חמש מאות

¹¹⁸ מז לכ' שנים שנגזרה גזירת המבול קודם שהעמיד נח בנים כמה דתימא (בראשית ו) והיו ימיו מאה ועשרים שנה שבעים שקל בשקל הקדש כנגד ע' אומות שיצאו ממנו ד"א למה שבעים כנגד מראש ספר בראשית עד קללת נחש שבעים פסוקים א"ר פנחס שני אויבים לא נארו עד שהשלים עליהם שבעים פסוקים הנחש והמן

¹¹⁹ לו מצות והיו צדיקים הוי סולת בלולה בשמן למנחה כף אחת וגו' כנגד עשרה מאמרות שנברא בהם העולם וכנגד עשר ספירות בלימה וכנגד עשרה דורות מאדם ועד נח וכנגד עשרה דורות מנח ועד אברהם וכנגד עשרת הדברות וכנגד עשרה שליטים שבאדם וכנגד עשרה תולדות שבתורה וכנגד עשרה נסים שנעשו לאבותינו במ

¹²⁰ עי' מדרש רבה במדבר פרשה יג פסקה טו

אלא בזכות התורה הוי מלאה קטרת שכן ק' מתחלפת בד' א"ת ב"ש ג"ר ד"ק ועולה חשבון התיבה אחר כן למנין תרי"ג ד"א מלאה קטרת שבין כל דבור ודבור שהיו כתובים בלוחות פרשיותיה ודקדוקיה של תורה היו כתובים ואתיא כהיא דאמר חנניה בן אחי ר' יהושע ידיו גלילי זהב אלו שני

¹²¹ עי' מדרש רבה במדבר פרשה יד פסקה ה

דתימא (תהלים פט) משכיל לאיתן האזרחי פר אחד בן בקר כנגד אברהם כו' שנא' (בראשית יח) ואל הבקר רץ אברהם איל אחד כנגד יצחק שכתוב בו (שם כב) ויקח את האיל ויעלהו לעולה תחת

רש"י פרשת נשא

אחד - כנגד יעקב (שם ל מ) והכשבים הפריד יעקב¹²³ (כב) שעיר עזים - לכפר על מכירת יוסף שנאמר בו (שם לז לא) וישחטו שעיר עזים¹²⁴ (כג) ולזבח השלמים בקר שנים - כנגד משה ואהרן שנתנו שלום בין ישראל לאביהם שבשמים² אילם עתדים כבשים - שלשה מינים כנגד כהנים ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים שלש חמשיות כנגד חמשה חומשין וחמשת הדברות הכתובין על לוח אחד וחמשה הכתובין על השני עד כאן מיסודו של ר' משה הדרשן¹²⁵ (כד) ביום השלישי נשיא וגו' - ביום השלישי היה נשיא המקריב לבני זבולון וכן כולם אבל בנתנאל שנאמר בו הקריב נתנאל נופל אחריו הלשון לומר נשיא יששכר לפי שכבר הזכיר שמו והקרבנו ובשאר שלא נאמר בהן הקריב נופל עליהן לשון זה נשיא לבני פלוני אותו היום היה הנשיא המקריב לשבט פלוני¹²⁶ (פד) ביום המשח אותו - בו ביום שנמשח הקריב ומה אני מקיים אחרי המשח שנמשח תחלה ואחר כך הקריב או אחרי המשח לאחר זמן ולא בא ללמד ביום המשח אלא לומר שנמשח ביום כשהוא אומר (ויקרא ז לו) ביום משחו אותם למדנו שנמשח ביום ומה תלמוד לומר ביום המשח אותו ביום שנמשח הקריב¹²⁷ קערת כסף שתיים עשרה - הם הם שהתנדבוט ולא אירע בהם פסול¹²⁸ (פה) שלשים ומאה הקערה האחת וגו' - מה תלמוד לומר לפי שנאמר שלשים ומאה משקלה ולא פירש באיזו שקלי לכך חזר ושנאה כאן

בנו כבש אחד כנגד יעקב דכתיב ביה (שם ל) והכשבים הפריד יעקב ולמה הקריב אלו ג' מיני עולות כנגד האבות כנגד הברכה שבירכם יעקב הה"ד (שם מח) ויקרא בהם שמי וגו' שעיר עזים אחד לחטאת

¹²² עי' הערה הקודמת.

¹²³ עי' הערה הקודמת.

¹²⁴ עי' מדרש רבה במדבר פרשה יד פסקה ה

האבות כנגד הברכה שבירכם יעקב הה"ד (שם מח) ויקרא בהם שמי וגו' שעיר עזים אחד לחטאת כנגד יוסף שכתוב (שם לז) וישחטו שעיר עזים וגו' ולמה הקריב זה כנגד יוסף לפי כשם שבירכם יעקב על שם ג' האבות כך בירכם על שם יוסף ותלאם עליו שנא' (שם מח) בך יברך ישראל לאמור ישימך אלהים כאפרים וכמנשה ולזבח השלמים בקר שנים כנגד שתי ברכות שבירכם בתחלה יברך

¹²⁵ עי' מדרש רבה במדבר פרשה יד פסקה ט

אכתוב לו רובי תורתיו כמו זר נחשבו אמר הקב"ה אם אכתוב לישראל רובי תורתיו זה המשנה שהיא גדולה מן המקרא כמו זר נחשבו אילים חמשה עתודים חמשה כבשים בני שנה חמשה אלו שלשה מיני שלמים כנגד כהנים לויים וישראלים ד"א כנגד שלש גדולות שנתן להם הקב"ה בשכר שקבלו את התורה ואלו הן סגלה ממלכת כהנים וגוי קדוש שנאמר (שמות יט) והייתם לי סגלה מכל העמים כי לי כל הארץ ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש הם היו השלשה מינין מן חמשה חמשה ועולה חשבונם ט"ו כנגד התורה שהוא חמשה ספרים ועשרת הדברות שקבלו שנכתבו על שתי לוחות חמשה על לוח זה וחמשה על לוח זה ד"א כנגד אברהם יצחק ויעקב וי"ב שבטים שהם עיקר הבחירה כמה דתימא (דברים ד) ותחת כי אהב את אבותיך ויבחר בזרעו אחריו ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים זה קרבן פגעיאל וגו' כיון שראה הקדוש ברוך הוא שהקריב על הסדר הזה התחיל מקלס את קרבנו זה קרבן פגעיאל בן עכרן:

¹²⁶ עי' מדרש רבה במדבר פרשה יג פסקה טז

(יז) ביום השלישי נשיא לבני זבולון אליאב בן חלון למה בכל הנשיאים מזכיר שבטם ואח"כ מזכיר שמותם וביהודה ויששכר מזכיר שם נשיאיהם תחלה ואח"כ מזכיר שמותן לפי שנחשון היה מלך ונתנאל היה מלכה של תורה וכמ"ש (משלי ח) בי מלכים ימלוכו ובכל מקום המלך מקדים לעמו שנאמר (מיכה ב) ויעבור מלכם לפניכם וגו' (מ"א ח) לעשות משפט עבדו ואח"כ ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו למה בכל הנשיאים כתיב שם נשיא ונחשון אינו קרוא נשיא לפי שהקריב תחלה שאם בא להתגאות על הנשיאים האחרים לומר שאני מלך עליכם שאני הקרבת תחלה הם יאמרו לו אין אתה אלא הדיוט שכולם קרואים נשיא נשיא ואתה לא נקראת נשיא לקיים מה שנאמר (משלי טז) תועבת ה' כל גבה לב וגו' ואומר (תהלים קלח) כי רם ה' ושפל יראה וגבוה ממרחק יידע למה זכה

¹²⁷ עי' ספרי פרשת נשא פסקא נג

זאת חנוכת המזבח. ביום שנמשח בו ביום הקריב אתה אומר ביום שנמשח בו ביום הקריב. או אינו אלא אחרי המשח אותו לאחר זמן היה הצווי כשהוא אומר ויקרא ז כאשר צוה ה' לתת להם ביום משחו אותם. הא למדנו שביום שנמשח היה הצווי. הא מה ת"ל ביום המשח אותו בו ביום הקריב: מאת נשיאי

¹²⁸ עי' מדרש רבה במדבר פרשה יד פסקה יב

חלקתם כבוד אחד לחבירו ואני חולק לכם כבוד שתקריבו ביום שבת שלי כדי שלא יהא הפסק בקרבנכם קערת כסף שנים עשר הן שנתנדבו ולא אירע בהם פסול אמר רבי יודן והלא קערה אחת ומזרק אחד וכף אחת הקריבו ביום המשח אותו מה ת"ל קערות כסף שתיים עשרה מזרקי כסף שנים

וכלל בכולן כל כסף הכלים בשקל הקדש¹²⁹ כל כסף הכלים וגו' - למדך שהיו כלי המקדש מכוונים במשקלן ושקלן אחד אחד ושוקלן כולן כאחד לא ריבה ולא מיעט¹³⁰ (פו) כפות זהב שתיים עשרה - למה נאמר לפי שנאמר כף אחת עשרה זהב היא של זהב ומשקלה עשרה שקלים של כסף או אינו אלא כף אחת של כסף ומשקלה עשרה שקלי זהב ושקלי זהב אין משקלם שווה לשל כסף תלמוד לומר כפות זהב של זהב היו¹³¹ (פט) ובבא משה - שני כתובים המכחישים זה את זה בא שלישי והכריע ביניהם כתוב אחד אומר (ויקרא א א) וידבר ה' אליו מאהל מועד והוא חוץ לפרכת וכתוב אחד אומר (שמות כה כב) ודברתי אתך מעל הכפרת בא זה והכריע ביניהם משה בא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הבא מעל הכפרת¹³² מבין שני הכרובים - הקול יוצא מן השמים לבין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד¹³³ וישמע את הקול - יכול קול נמוך תלמוד לומר את הקול הוא הקול שנדבר עמו בסיני וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא¹³⁴ חוץ לאהל מדבר - כמו מתדבר כבודו של מעלה לומר כן מדבר בינו לבין עצמו ומשה שומע מאליו¹³⁵ וידבר אליו - למעט את אהרן מן הדברות¹³⁵

א

ב

ג

129

ע' מדרש רבה במדבר פרשה יד פסקה יג¹³⁰

(יד) שלשים ומאה הקערה האחת כסף כל כסף הכלים אלפים וארבע מאות וכי אין ידוע שאלפים וארבע מאות הן למה צריך הכתוב לומר משקלן בכלל לומר יכול בזמן ששקלן בבת אחת היו יתרים ובזמן שהיה שקלן אחד אחד היו חסרים לכך צריך הכתוב לומר כל אחד ואחד משקלו ומשקל כולן בבת אחת שלא פחתו ולא הותירו בשקל הקדש למה נאמר לפי שהוא נאמר קרבנו קערת כסף אחת וגו' אין לי אלא מזרק שנתפרש בו בשקל הקדש קערה מנין ת"ל כל כסף הכלים אלפים וארבע מאות בשקל הקדש למה צריך לומר בהן קערה האחת מזרק האחד אלא מלמד שהיו מקדשים את הנופל לתוכו ונפסלין אחר כן בטומאה ובלינה וכן הוא אומר (שמות כה) קערותיו וכפותיו וקשותיו ומנקיותיו אשר יוסך בהן בהן היו מנסכים והלא כבר נאמר ואת קשות הנסך ומה אני מקיים אשר יוסך בהן אלא מלמד שהיו מקדשים את הנופל לתוכן ונפסלין בטומאה ובלינה:

131

מדרש רבה במדבר פרשה יד פסקה יד

(טו) כפות זהב שתיים עשרה וכו' למה נאמר לפי שהוא אומר כף אחת עשרה זהב ואין אתה יודע אם היא של זהב ומשקלה של כסף או היא של כסף ומשקלה של זהב כשהוא אומר כל זהב הכפות עשרים ומאה הא אין עליך לומר כלשון האחרון אלא כלשון הראשון ומעלים על כל אחד ואחד שהקריב שנים עשר כפות והן הן שנתנדבו ולא אירע בהן פסול:

132

ובבא משה אל אהל מועד. למה נאמר לפי שהוא אומר ויקרא א וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר שומע אני מאהל מועד ממש ת"ל שמות כה ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת אי אפשר לומר מאהל מועד שכבר נאמר מעל הכפורת וא"א לומר מעל הכפורת שכבר נאמר מאהל מועד כיצד יתקיימו שני כתובים זו מדה בתורה ב' כתובים זה כנגד זה והרי הם סותרים זה על זה יתקיימו במקומם עד שיבא כתוב אחר ויכריע ביניהם. ומה ת"ל ובבוא משה אל אהל מועד מגיד הכתוב שהיה משה נכנס ועומד באהל מועד והקול יורד משמי שמים לבין שני הכרובים והוא שומע את הקול מדבר אליו מבפנים. ר' יהודה בן בתירה אומה הרי שלשה עשר מיעוטים מיעט אהרן מכל דברות שבתורה. ובבוא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו. וידבר אליו. שם ונועדתי לך שם ודברתי אתך. שם כט אשר אועד לכם שמה לדבר אליך שם. ויקרא ז ביום צוותו. שמות לד את אשר יצוה. שם כה את כל אשר יצוה אליך. ואחת שם במצרים. ואחת במדבר ג בסיני. ואחת ויקרא א באהל מועד. הרי י"ג מיעוטים מיעט אהרן מכולם. וישמע את הקול שומע אני קול נמוך ת"ל דברים ה את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם. כתוב אחד אומר שמות יט ויהי קולות וברקים וכתוב אחד אומר מ"א יט קול דממה דקה כיצד יתקיימו שני כתובים כשהקב"ה מדבר הכל שותקים שנאמר ישע'י

ע' הערה הקודמת.¹³³

ע' הערה הקודמת.¹³⁴

ע' ספרי פרשת נשא פסקא נח¹³⁵

שם ונועדתי לך שם ודברתי אתך. שם כט אשר אועד לכם שמה לדבר אליך שם. ויקרא ז ביום צוותו. שמות לד את אשר יצוה. שם כה את כל אשר יצוה אליך. ואחת שם במצרים. ואחת במדבר ג בסיני. ואחת ויקרא א באהל מועד. הרי י"ג מיעוטים מיעט אהרן מכולם. וישמע את הקול שומע אני קול נמוך ת"ל דברים ה את הדברים

ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ
כא